Nr. 9 (63)
septembrie 2016

Realităţi Culturale

REVISTĂ DE ETNOGRAFIE, FOLCLOR ŞI CULTURĂ CONTEMPORANĂ

Casă de piatră tinerilor căsătoriţi Marina şi Nicolae !

Sumar

TATIANA LAVEEV • La început a fost cuvântul 1

DUMITRU PĂSAT • Trestia gânditoare 2

SOFIA RĂILEAN • Cititul – o stare de a ne simți bine 2

Dr. hab. **VICTOR GHILAȘ** • Profiluri ale muzicii academice contemporane din Republica Moldova 3

D. ROȘCA • „Satule – vatră de dor“ 5

TAMARA IOVU • Noaptea Muzeelor la Recea 6

ION DORU • Tot mai dulce, floarea de salcâm... 6

PAVEL POPA • Toiagul, simbolul veșnic al dalbului de pribeag 7

MARIA BORTĂ • O vizită în împărăția cărților 9

Dr. hab. **ANATOL EREMIA** • Destinul cuvintelor 5. Cuvinte moștenite 10

ION DORU • Parfumul salcâmilor din Tartaul 11
Pe valea râului Prut 11

ION DOMENCO • Cântul, jocul îl iubesc, eu nicicând nu-mbătrânesc 12

ALA BUGAI • „Pentru Țară, pentru Neam“ 14

VASILIȚA MALAI • Novateca: Serviciu nou de bibliotecă... 15

La ceremonia nupțială a cuplului Nicolae și Marina Iacub 16

LEONID CEBOTARI • Pomponica 18

TALMAZA, TRECUT, PREZENT ȘI VIITOR

EUGENIU PRUTEAN • Un șirag de pietre rare pe moșie revărsate 23

NICOLAE GROSU • Activitățile cultural artistice – o formă accesibilă... 23
Talmaza — tezaur folcloric 25

PAVEL SURDU • Ansamblul folcloric „Craii“ la 40 de ani 26
Realități culturale ale satului Talmaza 28

GHEORGHE PUȘCĂ • Muzeul „Din suflet, suflet răsare” 27

VALENTINA SURDU • „Mugurașii“ prevestesc roada înbelșugată 29

TAMARA NOROȘAN • BP la o nouă treaptă de prestare a serviciilor 30

OLGA GROSU • Prin muzică și dans... 31

ELIZAVETA PRONOZA • Meseria – brățară de aur 32

PROIECTUL „REALITĂȚI CULTURALE” nr. 9 (63) septembrie 2016
Adresa: mun. Chișinău, str. București, 68, of. 313, 314

Tel.: (+373 22) 20-25-53 (redacția)
Mob.: (069) 39 24 98 (P. Popa)
Fax: (+373 22) 20-25-55
E-mail: popapavel55@gmail.com
notografprim@gmail.com

COLEGIUL DE REDACȚIE

Pavel Popa, *redactor-șef*
dr. Varvara Buzilă,
Muzeul Național de Etnografie și Istorie Naturală
dr. hab. Victor Ghilaș, *AȘM*
Mariana Cocieru, *AȘM*
Veta Ghimpu-Munteanu,
Teleradio-Moldova
Veronica Caraulan,
Direcția Cultură mun. Bălți
Gheorghe Nicolaescu,
Cabinetul metodic al Ministerului Culturii
Cristian Șarban,
tehnoredactare, design

TATIANA MAVEEV, șefa BP Antonești, r. Ștefan Vodă

La început a fost cuvântul...

Nimic nu poate face ceea ce face o carte. Te ridică din viața ta.. către o lume cu totul nouă, o nouă perspectivă. O carte este ca un vis pe care îl împrumuți de la un prieten" – Dave Kellett

Aceste, puține rânduri, au fost provocarea pentru cititorii Bibliotecii publice Antonești de-a lungul anului, dar și în perioada desfășurării Fetivalului Național al Cărții și Lecturii. În scopul stimulării interesului și gustului pentru lectură, biblioteca a organizat numeroase activități, unde măria sa *Cartea* a fost scăldată, cu toată splendoarea ei, în cântece, versuri, recenzii și discuții.

La nivel de raion, am avut parte de o întâlnire frumoasă și mult așteptată cu sciitorul Aurelian Silvestru, în cadrul Companiei Naționale de Promovare a Lecturii „Să citim împreună".

Ca rezultat al acțiunilor petrecute de-a lungul anului 2015-2016, BP Antonești, s-a ales cu un număr veritabil de cititori activi. Utilizatorul devotat numit *Cel mai activ cititor al anului* este Cristina Poltorîhina-Bejenari, care a ocupat locul II la etapa raională și cu care ne mândrim fiindu-i recunoscătoare pentru promovarea bibliotecii, participare activă și voluntariat. Cu siguranță Cristina nu e unica persoană care merită mulțumiri și dacă ar fi să-i numesc pe toți, atunci șirul acestora va fi nemărginit, de exemplu Livia Haret - locul III la Festivalul concurs raional de cântec și poezie, nominația „Poezie" consacrat sărbătorii a 25 de ani de la proclamarea Independenței Republicii Moldova și mulți alții care au stat la brațul drept pentru a organiza o activitate de neuitat dedicată sărbătorilor îngemănate Ziua Independenței Republicii Moldova și Limba noastră cea română.

Mulțumesc mult dragilor prieteni și părinților lor care au dat viață acestor talente și colegilor de ca Căminul Cultural cu care în ansamblu reușim lucruri pe care se părea că nu le vom reuși niciodată, am devenit o familie și astfel, acum de sărbători, am premiat cu diplome de onoare 27 copii, elevi și tineri activi la promovarea poeziei, cântecului, dansului, scenetei, master clas-ului ș.a., prin urmare familia devine tot mai largă.

Toate acestea le-am reușit grație cuvântului, cuvântului citit și scris, cântat și strigat, legănat și plâns. Oceanul cunoștințelor cu cuvântul, fie el sub orice formă, chiar și virtual, e tot cuvânt și-i tot scris, deschide drumuri largi, îndrumează spre ușa la care doar trebuie să bați și ți se va deschide.

Astăzi bibliotecile și bibliotecarii duc o luptă în numele cuvântului, cititorii fideli stau la straja lui, iar oamenii de creație îl preaslăvesc și-l împodobesc și nu prea, în așa fel ca să fie pe plac oricui. Avem lucrări frumoase, care merită să fie citite, care trebuie citite.

Dumitru PĂSAT

Dumitru PĂSAT

Trestia gânditoare

La finele primei săptămâni a lui august curent, din „galopul" roților de limuzină, condusă de către consăteanul Ion Grișca, ofițer superior de poliție, admiram oglinda unduitoare a lacului Beleu, atât de splendid și vestit pe vremurile când eram „la vremea pantalonașilor scurți" și „descopeream buchia cărții" în clasele primare, gimnaziale și medii / liceale. Frumoase clipe / timpuri au mai fost... Gândurile îmi „dansau" în ritmurile valurilor provocate de adierea slabă a vântului. Luciul apei, scăldat de soare, era gol și pustiu... Nuferii, numiți de către sloboziamăreni „flori de baltă", papura, stuful și păsările nu-și mai fredonează melodiile în șuierul vântului. Le mai vezi doar pe ici-colea. Câteva fire de papură și stuf, înalte și semețe, mi-au atras atenția și privirea, amintindu-mi de filosofia lui Blaise Pascal referitoare la individul uman: „Omul nu este o trestie, cea mai slabă din natură, o picătură este suficientă să-l omoare! Însă... Este o trestie gânditoare". Altfel spus, e Homo sapiens-sapiens".

Mi-am zis în sine că viața omului, de fapt, nu-i decât o anumită formă de viață, adică una minusculă din multiplele sale forme, dar care, spre deosebire „de alte lumi", se manifestă în interesul nostru în chip de **conștiință**, ce dăinuiește în timp.

Omul, ca individ al societății umane, chiar dacă-și întrerupe existența fizică, el rămâne să figureze în conștiința colectivă, asemenea picăturii de ploaie / apă căzută în Beleul meu cel drag. Viața, oricum, se îngemănează cu moartea și viceversa, îmbrățișându-se reciproc, noi schimbându-ne periodic, fiindcă posedăm **continuitatea trăirilor** până la „viața de dincolo de viață". Deci, trecutul și viitorul se cuprind laolaltă în Oceanul Vital, filtrat de gradul de **inteligență,** întrupat în noi ca atribut al Vieții. Prin acumulările sale inteligibile, fiecare individ uman contribuie la formarea inteligenței colective pe care o întărește. Nu ne interesează cu cât, ci doar faptul că participă la formarea acestui întreg. E un concept greu și nu e cazul să-l comentăm la moment, când trebuie să afirmăm doar că ea, conștiința colectivă, este un Unu Universal care formează Întregul, în care se topește omul. Asta înseamnă că individul uman își continuă viața și prin ceea ce lasă în memoria clasificată pe rafturile Bibliotecii Cerești, puntea care ne unește cu Dumnezeu, deoarece sufletul nostru, inteligența și conștiința sunt picăturile de dumnezeire pe care ni le-a insuflat Tatăl Ceresc atunci când l-a creat pe om după „chipul și asemuirea Sa".

Cititul - o stare de a ne simți bine

SOFIA RĂILEAN, BP Borogani, Leova

Cu acest minunat generic în Biblioteca publică Borogani, Leova s-a desfășurat o discuție a cititorilor cât și membrilor comunității cu medicul psihiatru, psihoterapeutul Daniel Paladiciuc, ambasador ABRM, Aliona Badiur, reprezentant a ABRM și Sofia Răileanu lider în cadrul proiectului „În obiectiv advocacy pentru bibliotecari" implementat de către ABRM cu suportul IREX Moldova și Programul Novateca.

Cei prezenți au fost implicați într-o discuție sinceră despre cititul cărților, rolul cărților în viața fiecăruia, cărți care ne-au însoțit în anumite momente ale vieții, cărți care ne-au format ca personalitate oferind exemple proprii. Astfel toți împreună am format o listă de cele mai interesante cărți. Lista de cărți enumerate de către participanții la discuție s-a dovedit a fi una impunătoare printre care așa titluri: „Cântătoarele din mărăcini", „Dragostea noastră-i ca și ura", „Друзья, соперники, враги", „Pe aripile vântului" s.a.

Ambasadorul Daniel Paladiciuc a vorbit despre beneficiile lecturii asupra creierului omului, terapia cititului pentru sănătatea omului. Cum acționează cititul în rezolvarea diferitor probleme ce apar zi de zi..

Au fost enumerate câteva motive de a lectura așa ca: stimularea de a primi note mari; diversificarea subiectelor; să ne simțim solicitați; artisticul îmbinat cu documentarul; să re aplicăm idei noi în domeniul în care activăm; dezvoltând parteneriate; demonstrarea, recomandarea cărților; târguri de carte; exemple proprii (un om – o carte) ș.a

Toți participanții au fost de acord cu afirmația că cititul chiar aduce o stare de bine atât minții, cât și sufletului și au menționat faptul, că până la această discuție citeau doar ceea ce era recomandat de curricula școlară sau universitară. De azi încolo și-au luat angajamentul să citească și în „afara listei".

Activitatea a fost încheiată cu vizitarea Muzeului de Istorie și Etnografie a satului Borogani.

Dr. hab. **VICTOR GHILAŞ**

Profiluri ale muzicii academice contemporane din Republica Moldova

Dr. hab. Victor Ghilaş

(**Елена Мироненко**, *Композиторское творчество в Республике Молдова на рубеже XX-XXI веков (инструментальные жанры, музыкальный театр)*, Кишинэу: Б. и., 2014, 464 с., ISBN 978-9975-110-03-07/
Elena Mironenco, *Creaţia componistică din Republica Moldova la confluenţa secolelor XX-XXI (genurile instrumentale, teatrul muzical)*, Chişinău: f. e., 2014, 464 p., ISBN 978-9975-110-03-07)

În condiţiile transformărilor radicale produse în societatea contemporană a ultimelor decenii, practica muzicală savantă din ţara noastră parcurge un intens proces de prefaceri vizibile, marcat de căutări pe plan componistic. Pe fondul mutaţiilor survenite, cultura muzicală încearcă să-şi demonstreze capacitatea, potenţialul şi forţa de a se adapta la noile realităţi. În consecinţă, metamorfozele survenite influenţează şi cercetările muzicologice, care sunt chemate să răspundă provocărilor legate de schimbările produse în zona sonoră a creaţiei.

Urmărind un asemenea deziderat, autoarea lucrării *Creaţia componistică în Republica Moldova la confluenţa secolelor XX-XXI* (*genurile instrumentale, teatrul muzical*) propune o modalitate rezumativă de tratare sintetică a problematicii muzicii profesioniste academice din stânga Prutului, cu referiri la arta sonoră instrumentală şi expresia lirico-teatrală, care nu doar indică limita cercetării, ci încearcă să dea o sinteză a acestor transformări, produse pe anumite teritorii ale artei componistice la joncţiunea ultimelor două secole. Prin urmare, studiul nu are intenţii de analiză exhaustivă a creaţiei muzicale din stânga Prutului din ultimele decenii. Constatarea poate fi explicată prin faptul că includerea în raza analizelor a altor genuri muzicale în acelaşi demers ar implica amplificarea tratării până la dimensiuni ce ar depăşi obiectivele propuse pentru un astfel de elaborat, dar şi pe cel conceptual, aşa cum autoarea nu şi-a propus *ab initio* să epuizeze subiectul în discuţie. În plus, tematica din afara titlului formulat ar putea să facă obiectul de cercetare al unor analize separate.

Lucrarea de faţă constituie rezultatul unor cercetări ale Elenei Mironenco, generate de „schimbarea bruscă a paradigmei socioculturale ce a avut loc în spaţiul ex-URSS-ului la începutul anilor 1990” (p. 11) şi de necesitatea comprehenderii de pe poziţii ştiinţifice a noilor realităţi. Opţiunea autoarei pentru studiul genurilor muzical-instrumental şi teatral-muzical este motivată de faptul că ambele ocupă o pondere destul de mare în creaţia componistică din Republica Moldova la hotarul ultimelor două secole, dar care, în acelaşi timp, nu s-au aflat în măsură deplină în atenţia cercetătorilor.

Starea de fapt însă a confirmat că procesul de creaţie în ţara noastră după anul 1991 nu a stagnat, ci dimpotrivă, în noua situaţie socioculturală şi geopolitică, „cultura muzicală a ţării – după cum afirmă autoarea – s-a angajat într-un proces unitar de dezvoltare pe plan mondial” (p. 11), constituind una dintre valorile artei naţionale care, prin mesajele ei, trezeşte în spiritul uman trăiri estetice profunde, traduse în sentimente, pasiuni, sensibilităţi etc.

Pentru o conturare mai clară a problematicii, autoarea a considerat utilă o lărgire a spectrului cercetării, ce i-ar permite tratarea subiectului atât din perspectiva primenirilor generate de tranziţie, având „ca factori catalizatori globalizarea şi postmodertnismul” (p. 13), cât şi din punct de vedere analitic morfologic, ajungând până la realitatea actuală a muzicii contemporane. Ineditul lucrării constă în încercarea de a prezenta într-un studiu de proporţii o primă versiune muzicologică a creaţiei componistice din Republica Moldova din perioada postsovietică, în centrul căreia se situează domeniile de bază ale muzicii academice: creaţia simfonică, concertul instrumental, muzica instrumentală de camera, teatrul muzical, tratate ca fenomen complex, în contextul noilor tendinţe de schimbare a paradigmelor socioculturale la intersecţia secolelor XX-XXI (p. 16-19). În general, studiul vine să evidenţieze şi să promoveze o parte a realizărilor componisticii muzicale din perioada amintită, situându-se la joncţiunea dezbaterilor ştiinţifice dintre istoria (cu referire, în special, la cea recentă), estetica şi teoria muzicii.

Contextualizând conţinutul cărţii Elenei Mironenco, vom menţiona contribuţiile autoarei la subiect, care se regăsesc în 39 de publicaţii ştiinţifice, inclusiv două monografii ca singur autor, o monografie colectivă, 6 articole apărute în reviste din străinătate, 5 articole editate în culegeri ştiinţifice internaţionale, 15 rapoarte prezentate la conferinţe internaţionale peste hotare, 8 rapoarte – la conferinţe internaţionale desfăşurate în republică ş.a.

Structura

Conţinutul lucrării însumează cinci capitole unitare, divizate în subcapitole, în intenţia realizării scopului propus – „de a întreprinde o interpretare complexă a artei componistice din Republica Moldova” (p. 19) după două decenii de independenţă – şi a obiectivelor trasate, între acestea figurând analiza specificului dezvoltării genurilor simfonice în perioada de tranziţie, tratarea celor mai reprezentative creaţii semnate de compozitorii din Republica Moldova, reliefarea ierarhiei genurilor muzicale în contextul componistic contemporan, evidenţierea stilului naţional în creaţiile compozitorilor din stânga Prutului ca proces evolutiv, stabilirea gradului de asimilare a noilor tehnici componistice, cu reliefarea tendinţelor stilistice în epoca postmodernă ş.a. (p. 19). Din punct de vedere al construcţiei, volumul reflectă capacitatea autoarei de organizare coerentă a conţinuturilor, acestea fiind concepute în funcţie de obiectivele urmărite, evidenţiate în *Introducere*, urmate de cele cinci capitole şi complinite de *Încheiere*, *Bibliografie* (311 de titluri), corpusul de *Exemple muzicale* (59 de mostre) şi *Rezumatele* în limbile română şi engleză.

Conținutul. Metodologia

În *Introducere* (p. 11-20), autoarea argumentează motivația alegerii temei de cercetare, actualitatea și noutatea, originalitatea, importanța teoretică și valoarea aplicativă, se face precizarea subiectului și obiectului supus investigării științifice, prezentarea metodologiei de cercetare și justificarea metodelor alese, formularea scopului și a obiectivelor lansate.

Primul capitol, *Aspectele metodologice ale cercetării* (p. 21-77), urmărește operaționalizarea principiilor teoretice selectate din literatura muzicologică în concordanță cu genericul acestuia, fiind astfel dedicat așezării temei în spectrul general al cercetărilor științifice referitoare la tematica investigată, care reprezintă *in nuce* o documentare asupra conceptelor de gen, stil muzical și a tratării acestora în literatura muzicologică, metodologia studierii filonului național și a fenomenului postmodernismului în muzică. În așa fel, capitolul prim al studiului este dedicat, în mare parte, explicării și încercării de adaptare a conceptelor operaționale la spațiul cultural al Republicii Moldova, dar mai ales la produsele muzicale din țară. Deoarece diversitatea lor este destul de mare, pentru lucrarea de față au fost selectate doar conceptele relevante pentru încadrarea paradigmatică, dar s-a ținut seamă și de coerciția impusă de corpusul muzical analizat. Tot în acest compartiment este întreprinsă o trecere în revistă a contribuției muzicologiei din Republica Moldova și România la elaborarea unor studii ce țin de istoria și teoria creației muzicale în parametrii schițați.

În capitolul al doilea, *Expresii ale creației simfonice* (p. 79-153), autoarea pătrunde în universul muzicii simfonice din perioada de tranziție. După o privire generală asupra varietății genuistice a acestuia (uvertură, preludiu, fantezie, rapsodie, poem, suită, simfonie – lucrări datorate compozitorilor din toate cele trei generații), E. Mironenco realizează o analiză în palierul de profunzime a patru creații muzicale ample: *Simfonia nr. 2* de V. Zagorschi, *Simfonia Sub soare și stele* de Gh. Ciobanu, *Păsările și apa: Tablouri simfonice din balet* de Gh. Ciobanu și *Stihira* de P. Rivilis, căutând să cuprindă și să demonstreze „maturitatea simfonismului", „cosmicizarea gândirii componistice contemporane", dezvoltarea genurilor simfonice în spațiul postmodernist și sacralizarea acestora în creația compozitorilor din Republica Moldova din ultimele decenii.

Capitolul al treilea, *Genul de concert instrumental și evoluția acestuia în perioada de tranziție* (p. 155-205), debutează cu o privire de ansamblu asupra acestui gen de muzică academică cu tradiție consolidată în cultura sonoră autohtonă în perspectiva cronologiei timpului, având în palmares, conform contabilizării autoarei, peste 80 de concerte instrumentale. În intenția de a demonstra rădăcinile genului de referință, E. Mironenco coboară pe firul istoriei, punctând realizările predecesorilor în genul concertului instrumental, începând cu anul 1944, fiind amintiți, mai întâi, compozitorii Șt. Neaga, D. Gherșfeld, V. Poleakov, S. Lobel, D. Fedov, Al. Mulear, apoi generațiile următoare, reprezentate de S. Lungul, Gh. Neaga, Z. Tcaci, S. Buzilă, P. Rivilis, V. Rotaru, V. Simonov, O. Negruță, T. Zgureanu, E. Mamot, V. Verhola, D. Kițenko, B. Dubossarschi, Gh. Mustea, Gh. Ciobanu, V. Doni, L. Știrbu, S. Pâslari ș.a. – creatori de concerte pentru instrumente și/sau diferite componențe orchestrale: pian, vioară, violoncel, trompetă, flaut, harpă, orgă, oboi, nai, orchestră (simfonică, de cameră, de coarde) etc. Racordându-și în continuare demersul la interpretarea valențelor concertului instrumental din perioada postsovietică, competitoarea recurge la o analiză muzicală amplă a două creații, diametral opuse ca scriitură componistică, dramaturgie și concept – *Concertul nr. 2 pentru orchestră* de Gheorghe Mustea și *Concertul pentru marimbă și orchestră simfonică* de Ghenadie Ciobanu. În urma radiografiei întreprinse, cercetătoarea identifică, dezvăluie și încadrează aceste creații, în primul caz, în tematica națională, în care predomină „tradițiile neofolclorismului", în timp ce „particularitățile stilului sunt de natură mixtă, așa cum pot fi sesizate influențele concertelor de tip baroc, monociclice din romantism, dar transpuse prin tehnicile de scriitură componistică modernă" (p. 195). În cel de-al doilea caz, demersul autoarei înscrie opusul menționat în spațiul sonor al începutului de secol XXI și ca prim exemplu de concert instrumental postclasic în componistica moldovenească (p.196-197), poziție argumentată prin prezența în cadrul acestuia a elementelor constitutive definitorii de ordin morfologic, sintactic, conceptual, tematic (dramaturgie paralelă, contraste ale straturilor temporale, expunere sonoristică, titlu programatic, formă deschisă ș.a.) etc.

Următorul capitol, patru este rezervat *Muzicii instrumentale de cameră în perioada de tranziție* (p. 207-279) care, practic, reprezintă o dezvoltare a anterioarelor capitole doi și trei. Având la dispoziție un mare număr de lucrări camerale create în perioada anilor '80 ai secolului al XX-lea – 2011 ai secolului al XXI-lea („circa 400 de opusuri", p. 207), autoarea s-a angajat în dificila misiune de a realiza o sinteză și a reda pulsul, dinamica și culoarea procesului componistic pe acest segment, în intenția de a-i evidenția și caracteriza prolificitatea, tendințele, componentele și realizările. Urmând algoritmul precedentelor capitole, genurile muzicii instrumentale de cameră sunt prezentate, mai întâi, într-o viziune de ansamblu, cercetarea fiind coborâtă în anii precedenți pentru a scoate în relief (cel mai probabil) relația dintre tradiție și continuitate. Efervescența muzicii instrumentale de cameră în perioada de tranziție este argumentată prin prisma factorilor cauzali (de ordin pragmatic, estetic, interpretativ ș.a.). Mai apoi, autoarea supune analizei câteva creații exponențiale, dar diferite sub raport ideatic, stilistic, arhitectonic, al tehnicilor de lucru aplicate, inclusiv: *Sonata pentru vioară solo* de Vasile Zagorschi (1993), *Respiration of flowers* de Iulian Gogu (1996), *In memoriam* de Vladimir Beleaev (1995), *Studiu sonor nr. 4* și *De sonata meditor* de Ghenadie Ciobanu. La nivelul individual al fiecărei lucrări, E. Mironenco identifică acele valențe care le particularizează.

Perspectiva de cercetare în capitolul al cincilea s-a axat pe *Teatrul muzical din Republica Moldova* (p. 281-346), care continuă o mai veche preocupare a autoarei, valorificată în studii anterioare, dar cu unele schimbări de accente, plasate în contextul obiectivelor fixate. În câmpul investigației se află: *Primo*. Opera „Alexandru Lăpușneanu" de Gheorghe Mustea, bazată pe un libret cu subiect istoric național, în care cercetătoarea remarcă exprimarea artistică a unei dramaturgii cu un bogat conținut de conflicte, conjugând câteva linii de subiect: tragediile socială, lirică și psihologică. Nu în ultimul rând este menționat și faptul că dramaturgia operei contopește atât procedee tradiționale, cum sunt leit-motive muzicale variate, cât și pe cele novatoare, de exemplu, instrumentalizarea genului, gândirea timbrală originală (p. 321-328). *Secundo*. Diversificarea diapazonului de genuri în creația teatral-lirică de după 1991 în Republica Moldova este ilustrată prin monoopera cu balet „Ateh sau Revelațiile prințesei Khazare", semnată de compozitorul Ghenadie Ciobanu („primul artefact de acest fel din Republica Moldova", p. 335), fapt ce relevă un fenomen nou în teatrul muzical din țara noastră. Lucrarea analizată include motive general-umane, având un subiect inedit, inspirat din literatura universală. Subcapitolul include pagini de comentarii la obiect, prin care autoarea plasează creația în discuție în „stilistica muzicală postmodernistă inspirată dintr-o sursă literară postmodernistă celebră", în care gândirea compozitorului s-a manifestat într-un multiform și pluristratificat complex de arhetipuri muzicale, antrenate într-un joc subtil joc

al personajelor cu recurgerea la scriitura postavangardistă" (Cf. p. 341-344).

În secţiunea *Încheiere* (p. 347-353) sunt generalizate rezultatele obţinute, pe care autoarea le-a considerat esenţiale pentru cercetarea întreprinsă, şi lista bibliografică (p. 355-377), compusă din surse în limbile rusă şi română.

Există, firește, în conținutul lucrării anumite omisiuni și imprecizii, pe care le semnalizăm în regim sinoptic. Întru descrierea situației în domeniul temei de cercetare, autoarea recurge la analiza literaturii de specialitate, însă abordarea (prelucrarea) critică a surselor bibliografice este, practic, estompată.

Perspectiva *à rebours*, cu care începe fiecare capitol al cărții, caută să aducă în arcul cercetării, retroactiv, raționamentele modificărilor esențiale și structurale, semnificația unor inovații în peisajul componistic din Republica Moldova. Opinăm totuși că o astfel de abordare (de altfel, una destul de extinsă, obstinată și prezentă în fiecare capitol), care depășește limitele temporale ale lucrării, ar avea o justificare în cazul unor studii comparative. Dar chiar și în acest caz, nu putem explica opțiunea de a coborî cercetările doar până în anii '40 ai secolului al XX-lea. Spre exemplu, valorificarea componistică a concertului instrumental în Moldova transprutică începe înainte de anul 1944, cunoscut fiind faptul că încă în anii '20 ai secolului trecut au fost create cel puțin câteva concerte pentru pian și orchestră, avându-i ca autori pe C. Romanov și V. Onofrei.

Vom constata și o anumită inconsecvență în privința intervalului temporal anunțat în titlu, „confluența secolelor XX-XXI" față de cel precizat în obiectivele tezei și studiat pe parcurs – „perioada postsovietică". Confuzia intervine în cazul unor lucrări, crearea cărora este anterioară anului 1991, adică perioadei de tranziție și a schimbării paradigmei socioculturale. Spre exemplu, opera „Alexandru Lăpușneanu" de Gheorghe Mustea a fost creată în perioada anilor 1981-1985, iar premiera ei avut loc în anul 1987.

Mai constatăm unele imprecizii privind anul nașterii scriitorului Costache Negruzzi, 1880 (p. 310), corect fiind anul 1808; anul publicării studiului lui Vasile Alecsandri „Constantin Negruzzi. Introducere la scrierile lui",1827 (p. 312), data corectă a studiului fiind ianuarie 1872 (a se vedea: Vasile Alecsandri. Opere. Vol. IV. Chișinău: Editura Hyperion, 1992, p. 374).

Concluzii

Lucrarea elaborată de Elena Mironenco demonstrează o serioasă bază documentară și analitică, care panoramează în viziune științifică imaginea artei sonore din Republica Moldova pe un segment anume – cel al muzicii instrumentale și al teatrului muzical.

Demersul întreprins este o cercetare de maturitate, al cărei spor de cunoaștere este unul substanțial. Pe lângă utilitatea științifică a acestei lucrări în relevarea identității artei componistice din țara noastră în ultimele decenii, se poate depista și una culturologică, așa cum se întrevede locul muzicii instrumentale și al teatrului muzical în cadrul general al culturii și artei în perioada de tranziție, pe care încă o traversează Republica Moldova.

D. ROȘCA, șefa Bibliotecii publice s. Podgoreni, r. Orhei

„SATULE – VATRĂ DE DOR"

Duminică, 7 august 2016, pentru locuitorii satului Podgoreni, r. Orhei a fost o mare sărbătoare — 396 ani de la prima atestare documentară a localității noastre.

Cu această ocazie, localnicii au organizat manifestarea culturală cu genericul: „Satule – vatră de dor," găzduită în sala de festivități și curtea gimnaziului împodobite cu articole tradiționale de artizanat și multe flori.

La eveniment au fost prezenți locuitorii satului, oameni din alte localități, și oaspeți de onoare: dl Tudor Golub președintele raionului, dl Gheorghe Guriuc, șeful Secției de cultură, dna Lidia Sitaru reprezentantul BPR „A. Donici", care au apreciat înalt întreaga activitate de dezvoltare social economică a comunității, de promovare a datinilor și tradițiilor neamului nostru.

La organizarea evenimentului au conrtribuit: Primarul satului, dna A. Bernevec, șeful Căminului cultural, I. Rusu, șefa bibliotecii publice, D. Roșca, ex pedagogii: M. Margină și M. Rusu, care au depus mult suflet, pasiune și dragoste în cele realizate.

Programul artistic a fost prezentat de elevi din gimnaziu, copii din grădiniță și Ansamblul folcloric din localitate, conducător artistic, M. Rusu. Primul mesaj de felicitare a fost al primarului dna A. Bernevec, care prin exigență și responsabilitate a reînviat localitatea.

Au fost organizate expoziții ale meșterilor populari și agenților economici. În cadru programului au fost menționate persoanele deportate, longevive din localitate, mamele cu copii născuți în anul 2016, cel mai longeviv cuplu, de asemenea a fost conferit Titlu de „Cetățean de onoare al satului," fiind împărtășite în scenă emoții mari, până la lacrimi de bucurie. La finele evenimentului președintele raionului, dl T. Golub a felicitat locuitorii s. Podgoreni, mulțumindu-le pentru invitație și dorindu-le să realizeze o continuitate solidă a datinelor și tradițiilor neamului, iar prezentatorii I. Rusu și D. Roșca, a unit participanții la eveniment într-o Horă Mare. Sărbătoarea a continuat cu competiții sportive, muzică, dans și voie bună.

TAMARA IOVU, muzeograf, Muzeul de Istorie și Etnografie „Gavril Drăguțan” din s. Recea

Noaptea Muzeelor la Recea

Cel mai așteptat eveniment anual „Noaptea Europeană a Muzeelor” a fost sărbătorit și de bâștinașii satului Recea. Zeci de gospodari și oaspeți de pretutindeni și-au dat întâlnire în incinta Muzeului de Istorie și Etnografie „Gavril Drăguțan”, unde au vizitat instituția și au studiat exponatele valoroase în cele mai mici detalii. Unii indigeni și-au revăzut propriile exponate sau cele donate de părinții sau bunei lor, și-au văzut părinții sau bunei participanți la viața și istoria satului. Or, ce poate fi mai frumos decât propriul sentiment de apartenență la comunitate. În cadrul evenimentului au avut loc expoziții de artizanat, ateliere, programe artistice. Sărbătoarea a început în acordurile muzicii de fanfară a Formației „Acord” – un grup de elevi talentați de la Liceul „Petru Rareș” din Chișinău, fondat și condus de profesorul Gheorghe Mugureanu, originar din satul Recea. Al doilea an consecutiv acești elevi laureați ai festivalurilor naționale și internaționale, ne onorează cu prezența lor încântătoare și repertoriul variat.

Meșterii populari receni și-au expus prețioasele opere artizanale – piese unice, care au înbogățit sărbătoarea și ne-au reamintit cât de talentați și harnici au fost și sunt locuitorii satului nostru. Copiii au avut ocazia să participe la un atelier cu genericul „Istoria și arta scrisului”, în cadrul căruia au aflat cum a evoluat arta scrisului de-a lungul vremii și ce am moștenit noi de la generațiile trecute. Au avut posibilitatea să experimenteze arta scrisului cu mijloace vechi de scriere: pana de gâscă și penița cu cerneală. Mare ne-a fost mirarea să vedem cu cât interes au scris copiii luînd cu asalt penițele, penele și călimările. Adulții, cei care sunt acum bunei, au depănat amintiri despre cum au învățat să scrie cu penița și câte bătăi de cap le aduceau transportarea și păstrarea călimării cu cerneală . Pentru câteva minute bune s-a creat o frumoasă legătură de comunicare între generații.

Ansambluri artistice precum: formația folclorică din s. Bucovăț, r. Strășeni, ansamblul folcloric „Romăncuța” din s. Tătărești, „Recenii” din satul gazdă au încins atmosfera cu cântece și dansuri strămoșești. Reprezentanții Casei de cultură din satul vecin Greblești ne-au încântat inimile în ritmuri de dans. Artiștii, îmbrăcați în straie naționale, ne-au demonstrat încă o dată cu cătă iscusință și grijă se pregăteau străbunii noștri de sărbători. Arta populară era la ea acasă.

Spre sfârsitul serii sute de săteni s-au perindat printre evenimente, oaspeții dragi ne-au vizitat și ne-au susținut cu cele mai frumoase aplauze. Iar punctul culminant al serii a fost aprinderea rugului chiar în fața muzeului - simbol al uniunii locuitorilor satului și al apartenenții la neamul nostru românesc.

Acest eveniment se organizează în spiritul renașterii valorilor și tradițiilor strămoșești și are ca scop valorificarea și promovarea lor, facilitarea comunicării între membrii comunității, precum și stabilirea și întărirea comunicării între generații.

ION DORU

TOT MAI DULCE, FLOAREA DE SALCÂM...

Ediția din anul curent a tradiționalului Festival etnofolcloric cu genericul „Dulce floare de salcâm”, desfășurat la Văleni, Cahul, a fost una deosebită, prin faptul că oaspeții – colective etnofolclorice dintr-un șir de raioane ale republicii, inclusiv „Ciobănașul” de la Casa raională de cultură Cantemir și „Sălcioara” din com. Ciobalaccia-au fost invitați în ajun, 14 mai, să viziteze locurile memorabile din localitate – Lacul Beleu, Colinele de Aur, Muzeul Pâinii, Pensiunea, muzeul și casa părintească, dar și expozițiile inedite a articolelor din fibre vegetale a Uniunii Meșterilor Populari din R. Moldova, a apicultorilor din localitate etc.

Solicitată de „CL”, primara de Văleni, Silvia Șterbeț, a declarat că programul Festivalului a fost destul de consistent, având în vedere Parada portului popular, activitățile pentru copii (modelarea colăceilor, hulubașilor, a sarmalelor „ca la Văleni”), recitalul patriotic al ansamblului etnofolcloric „Ștefan Vodă” în frunte cu Tudor Ungureanu, surpiza lansată de către „Plăieșii” lui Nicolae Grebincea și, desigur, renumita Horă de la Prut, rugul de tabără și alte elemente de neuitat.

În calitate de oaspeți, vălenașii i-au avut și pe colegii de peste Prut, de la Centrul Cultural „Euroregiunea Dunărea de Jos” din Galați, actorul de comedie Paul Buță, meșteri populari, care au înfrumusețat acest eveniment cultural de anvergură, au întregit atmosfera de sărbătoare a cântecului și dansului popular, al tradițiilor strămoșești, prezentate cu mult har de către participanți în feerica Poiană cu salcâmi în floare – ansamblurile etnofolclorice din Orhei, Criuleni, Leova, Colibași, Slobozia Mare, Giurgiulești și, desigur, Văleni.

PAVEL POPA, Institutul de Filologie, AȘM

Toiagul, simbolul veșnic al dalbului de pribeag

Concomitent cu lumânările care ard necontenit la capul mortului sau în sfeșnice, omul mai pregătește o altă lumină făcută tot din ceară curată de albine și pusă într-o farfurie pe pieptul dalbului de pribeag numită: **toiag,** turtiță, **toiagul mortului sau tovarășul credincios de drum.** Este întitulat toiag datorită credinței omului că defunctul se sprijină în el atunci când: „călătorește în cealaltă lume și mai ales când trece peste puntea raiului" [1, p. 102].

Acest toiag simbolizează „lumina sufletului repausatului în vremea călătoriei, adica a trecerii lui din moarte la viață și de pe pamânt la cer. Toiagul adus de la Biserica acasa, a treia zi se da de pomana cu colac". [2, p. 11].

În raport cu lumânarea obișnuită, toiagul are o formă aparte și este aprins să ardă numai în următoarele situații: „înainte de înmormântare, cât și mai pe urmă după înmormântare, <...> și se face cât statul mortului de lungă"[1, p. 102]. Prin unele părți se crede că dacă sa luat lungimea mortului cu fețtilă atunci „norocul ce l-a avut acesta, nu se duce cu dânsul, ci se oprește prin aceasta în casă, pe de altă parte însă se crede că dacă-l va măsura cât omul, sufletul va avea măsura corpului în care a trăit el, câci <...> toiagul merge dimpreună cu sufletul în cealaltă lume"[1, p. 103]. În primul rând, toiagul simbolizează drumul și este asemuit cu bățul, bâta, bățul ciobănesc (cârligul) fără de care păstorul nu și-ar închipui respectiva ocupație, simbolizează unealta de care niciodată nu se desparte, doar când mănâncă sau doarme, dar și atunci este lângă dânsul. Toiagul la înmormântare rămâne credincios omului său și în postexistență, deaceea și semenii noștri au păstrat și onorat credința de a găti omului mort un ***toiag***, o lumânare deopotrivă cu întinderea trupului său, răsucită ca o spirală întocmai unui șarpe încolăcit. Forma încolăcită (spirală) a toiagului simbolizează calea decedatului fiind: șerpuită, cotită, circulară, întoarsă spre cealaltă lume. În cazul respectiv, forma toiagului semnifică: calea mortului care se „strânge, se concentrează fie se «desfășoară», mișcarea conducând fie dinspre centru spre exterior, fie dinspre exterior spre centru. Spirala, așa cum se manifestă ea macrocosmic în spirala nebuloasă a cosmosului, dar invizibilă cu ochiul liber, se pote să fi fost inspirată de observarea turbulenților (curenții turbionari) din apa curgătoare, dar și de observarea vârtejurilor similare care apar când apa sau orice alt fluid se scurg în afară printr-un orificiu. În orice caz fenomenul se poate să fi fost interpretat ca o coborâre în «apele morții»" [3, p.415]. „De data aceasta nu mai sunt restricții privitoare la calitatea apei («neîncepută» sau obișnuită) ci doar prescripții clare, ca, după folosire, să fie aruncată, inclusiv vasul care a conținut-o (copaia), într-un loc dosnic, «unde nu calcă omul sau vitele pentru că este moartă și duce cu ea toate relele răposatului" [4, p. 275]. Aici constatăm că apa respectivă nu trebuie confundată cu așa numit-a apă de mort sau apa morților. În acest caz este vorba despre apa folosită la spălarea rituală a morților, obicei prezent și astăzi. Apa de mort poate fi folosită în ritualuri foarte puternice și primejdioase de magie neagră, deaceea lumea se teme. Pentru a îndepărta frica de omul satului, în acest context, tradiția noastră dintre Prut și Nistru și nu numai recomandă aruncarea în pământ a apei cu care a fost scăldat defunctul, pentru a se pierde rapid orice urmă a ei.

Despre forma cilindrică a toiagului mărturisește S. Fl. Marian că: „rotungimea toiagului însemnează că el să nu mai aibă capăt în cealaltă lume, ci să ardă veșnic. Dacă s-ar pune în locul toiagului o lumină simplă aceea, având capăt lesne s-ar sfârși, pe când toiagul neavând capăt, se tot dezvârtește și arde necontenit" [1, p. 103]. Rotungimea toiagului simbolizează cercul a cărui „formă este prefigurată și de imaginea apariției soarelui și lunii, potrivit specialiștilor, filozofilor platonicieni și neoplatonicieni cercul este forma perfectă,<...>. În sistemele mistice Domnul este imaginat asemenea unui cerc cu centrul omniprezent pentru a simboliza perfecțiunea și înțelegerea umană fără egal (nemărginirea, veșnicia, absolutul). În cerc nu se văd nici începutul, nici cfârșitul, nici direcția, nici orientarea, iar «bolta cerească» – din cauza formei circulare a orbitei aștrilor spre polul ceresc – este prezentată ca o cupolă de formă circulară, motiv pentru care cercul este și simbolul cerului și a tot ce ține de latura spirituală" [5, p. 88 - 89].

Tradițional, toiagul nu este îngropat împreună cu trupul mortului, ci este luat acasă de unul dintre apropiații decedatului care va avea grijă să-l aprindă pentru a arde trei zile la rând. Cifra trei are numeroase semnificații și pentru faptul că reprezintă un simbol deosebit în religia creștină. În primul rând este asociată cu Sfânta Treime, în al doilea rând cu triunghiul și în al treilea rând cu cele trei culori de pe steagul țării noastre. De asemenea și: Cei 3 ingeri care l-au vizitat pe Avraam (Abraham); Cele 3 zile petrecute de profetul Iona în pântecul unui pește fabulous; Cele 3 zile petrecute de Isus în mormânt; Noii-botezați sunt de 3 ori scufundați în apă; Cele 3 mari virtuți teologice (credința, dragostea, speranța) ș.a.

În legătură cu aceasta se crede că sufletul lui se întoarce acasă ca să bea apă - simbol al vieții, al regenerării și al purității. Chiar dacă apa este caracterizată și prin sensuri diametral opuse, totuși este considerată generatoare de viață și de moarte, creatoare și distrugătoare.

Toiagul va arde 40 de zile după înmormântare, ca sufletul mortului să găsească drumul, apoi va fi pus pe mor-

mântul respectivului și ars până la sfârșit în speranța că acum au ars toate păcatele lui. Nu în zadar în popor există expresia „a murit cu lumânare!" sau, „a murit fără lumânare!".

Toiagul pe timpuri era întâlnit și la nuntă, bineînțeles cu alte semnificații și funcții numit Toiagul vornicului, simbol axial și falic, prezent la întreaga desfășurare a ceremonialului nupțial, este poate cea mai transparentă întruchipare a principiului masculin, un transsimbol al mirelui. Din descrierea lui S. Fl. Marian reese că: „la nunțile din nordul Moldovei toiagul se pune în fața miresei, care leagă de el o năframă cusută cu flori, ce semnifică, fără îndoială, principiul feminin. Cântecul cântat cu această ocazie de vornicelul mirelui reconstituie o parte din semnificația simbolului întruchipând pomul vieții și izvorul energetic încredințat miresei: «Acest copăcel / Mândru, frumușel / Crescut-a crescut / Chiar de la început / De la tinerețe / Până la a lui vârstă, / Cum îl vedeți c-aici stă..., / Acum nimeni n-are / Voe să-l ridice / Din loc de aice, / Numai jupâneasa, / Mireasa cu flori alese / de mătase / Are voe să-l lege /Și de aice / Să-l ridice»" [6, p. 196].

La înhumare se face un „pomișor, împodobit cu lumânărele, fructe ș.a. <...>, acestea se dau de pomană, pentru ca sufletul celui mort să aibă pe Ceea-Lume" [7, p. 89]. Pomișorul respectiv în tradițiile noastre mai este numit și pomul mortului – „simbol sacru care va ajuta mortul să-și parcurgă drumul achitându-și vămile" [8, p. 11].

Semnificația toiagului constă în faptul că mortul va avea lumină în cer și se va putea sprijini în el dacă va avea nevoie. Toiagul este aprins doar atunci când:

— **se bat clopotele pentru mort**, clopotul fiind „o personificare a cărei limbă metalică imită glasul divinității, mângâie și cheamă credincioșii la închinăciune, alungă și depărtează duhurile malefice ale naturii. <...>, este emblema divinității solare indo-europene (epoca bronzului, epoca fierului) și creștine. Cu glasul clopoțeilor legați la brâu, la picior sau de coarne măștile de Crăciun și Anul Nou (Capra, Brezaia, Turca etc.) și călușarii la Rusalii alungă și purifică spațiul;

— **când mortul este scos din casă și în timpul slujbei înmormântării**. Crescătorii de anumale legau vitelor tălăngi, clopote sau clopoței la gât pentru a le feri de vrăjitoarele care le furau mana laptelui pe timp de noapte. <...>. Țăranii continuă să anunțe prin bătaia clopotului moartea oamenilor, să cheme ploaia pe timp de secetă, să alunge furtunile și norii amenințători de grindină etc. Glasul lui, diferit pentru mesajul pe care-l transmite,este ascultat și înțeles de întreaga suflare a satului. Pentru a nu se confunda anunțul unei morți cu cel al unei sărbători, clopotul pentru mort se trage de ață, o tehnică specială prin care se obține un sunet specific momentului. În satele unde biserica are mai multe clopote, există posibilitatea anunțării vârstei aproximative a mortului: «dacă cel ce a murit a fost un om bătrân sau unul în floarea vârstei, atunci se trag toate clopotele, câte se află în biserică, dacă a fost un copil se trage numai clopotul cel mic»" [9, p. 80];

— **când mortul este scos din casă**, adică despărțirea defunctului de propria casă sau de cea părintească – mortul își ia rămas bun de la casă. Calea spre cimitir poate fi oprită de 9, 12 sau 24 de popasuri sau odihne la răscruci, fântâni și la poduri. Anume în locurile respective se dau de pomană: „o bucată de pânză, numită pod, guler, pomnet, însoțită de o lumânare de ceară și un ban legat în ea, care simbolizează podurile peste care va trece defunctul în lungul drum pe care îl are de parcurs" [10, p. 205]. Simbolul principal al acestui ritual este bocetul, anume cu bocet este scos mortul din casă. Bocetul este o reacție firească, „o manifestare spontană a durerii sufletești, însoțită de țipete, strigăte, vaiete, suspine și gesturi disperate, provocată de plecarea unei ființe dragi" [9, p. 101]. Bocetul simbolizează durerea sufletească. Funcția ritualică a bocetului este de împăcare a omului cu moartea celui apropiat, astfel și înmormântarea va capătă o împăcare și o despărțire plină de speranță, pentru că clipele de pe urmă petrecute alături de mort sunt prilej de împăcare și iertare, dar și de laudă a faptelor sale bune;

— **în timpul slujbei înmormântării** organizată la trei zile după moarte, în biserică - locul unde credinciosul a primit botezul și îmbisericirea, adică începutul vieții întru Hristos, deci, se cuvine ca tot aici să i se facă și ultima slujbă – cea care binecuvântează sfârșitul vieții sale pământești și pășirea pe calea veșniciei.

Cele mai importante elemente-simbol ale slujbei înmormântării și semnificația lor sunt următoarele.

— **untdelemnul sau mirul** în tradiția creștinească ete însuși Iisus Hristos, asemenea celui de la Botez jucând unul dintre cele mai importante roluri : „după expunerea Sfintelor daruri, pontiful răspândește untdelemn asupra difunctului. <...>, untdelemnul turnat peste defunct înseamnă că și-a sfârșit cariera, a pus capăt glorioaselor sale lupte" [11, p. 980];

— **vinul**. În tradiția populară românească există expresia: vinul este sângele Domnului. Iisus instituind Cina cea de Taină, a exprimat un simbolism aparte: „Acesta este Sângele Meu, al Legii celor noi" (Marcu, 14, 24), „Arta funerară, care reprezintă din ce în ce mai mult pe morminte motivele viței-de-vie, al culesului strugurilor sau al vinului, arată că această băutură era privită ca un simbol de nemurire" [11, p.1011]. Deci, vinul întruchipează simbolul sângelui, adică al impetuozității de viață care unduiește prin oseminele corpului omenesc oferindu-i existență simbolizând eternitatea veșnică a vieții, „atât datorită culorii sale, cât și a caracterului de esență a plantei: este, în consecință, băutura vieții sau a nemuririi".[11, p.1011]. Tradițional vinul este și simbolul aromelor sau miresmelor, dar și al balsamului cu care s-a uns trupul lui Hristos după moarte. La înmormântare, vinul amestecat cu untdelemn simbolizează curățirea de păcate;

— **coliva,** cel mai apreciat aliment preparat din grâu. „Sacrificiul spiritului grâului zdrobit în piuă, fiert în apă, îndulcit cu miere și ornat cu miez pisat de nucă și bomboane. Aliment sacru cu mare încărcătură simbolică, coliva este preparată astăzi numai de creștinii ortodocși la marile sărbători calendaristice, în special la cele de comemorare a moșilor și strămoșilor, la ceremoniile de înmormântare" [9, p. 125]. Coliva, de obicei este o fiertură din boabe de grâu. Tradițional este îndulcită cu miere naturală de albine sau cu zahăr, care întruchipează trupul răposaților. Totodată este și simbolul învierii trupului - asemenea bobului de grâu ca să încolțească și să rodească, trebuie să fie îngropat în pământ, să putrezească, tot așa trupul defunctului mai întâi se îngroapă și apoi putrezește, pentru ca să învie întru nestricăciune. Mierea de albine, zahărul și alte dulciuri ce contribuie la îndulcirea colivei simbolizează dulceața vieții veșnice pe care ne-o dorim și pentru care ne rugăm să le revină și celor adormiți;

— **pomenile** reprezintă ofrandele de care mortul va beneficia în lumea cea necunoscută. Acestea se dau în anumite momente: „în zilele care preced înmormântarea, la înmormântare, la șase săptămâni, la plecarea sufletului, și, după înmormântare, anual, la diferite termene calendaristice, până la șapte ani. După șapte ani de la deces, mortul se consideră că intră în rândul moșilor și strămoșilor și, ca urmare numele său nu mai este pomenit în mod special când se impart pomenile” [9, p. 105];

— **praznicele morților** simbolizează mesele (de pomenire) organizate în pomenirea morților, aceasta demonstrând faptul că creștinii prin parastase - rugăciuni către Dumnezeu îngrijesc de sufletele morților care nu sunt uitați, ci îi pomenesc incontinuu: La 3 zile din ziua morții (în ziua înmormântării), în cinstea Sfintei Treimi și a Învierii din morți a Mântuitorului; La 9 zile după moarte, ca dalbul de pribeag să aibă parte de părtășia cu cele 9 cete îngerești și în amintirea ceasului al nouălea, când Domnul, a făgăduit tâlharului raiul pe care ne rugăm să-l moștenească și morții noștri; La 40 de zile (6 săptămâni), în amintirea Înălțării la cer a Domnului, ca tot așa să se înalțe și sufletul răposatului la cer; La 3, 6 și 9 luni, în cinstea Sfintei Treimi; La 1 an, ca zi de naștere a lor pentru viața de dincolo. În fiecare an, până la 7 ani de la moarte, ultima pomenire anuală amintind de cele 7 zile ale creației.

Toiagul mortului poate fi asociat cu o coloana improvizată, dar personală pe care realizăm incontinuu noi urcușuri spre bolta cerească, în așa mod întreținând călătoria vieții. Tradiția românească ne amintește și de toiagul – simbolul paznicului și stăpânul case cu ușile neîncuiate. În unele sate bățul sau toiagul, chiar și la înmormântare rămâneau nedespărțite de stăpân simbolizând marea legătură dintre ei și pe lumea cealaltă.

Poate și din asemenea momente se trage și originea de ai pregăti mortului un toiag – o lumânare dreaptă și egală cu lungimea trupului lui, rotăcită ca o spirală simbolizând colacul, colacul de ceară – izvorul nesecat de impetuozitate a nemuririi, dar și calea sufletului spre acea lume necunoscută încă.

Referințe bibliografice:

1. Marian, Semion Florea. *Înmormântarea la români. Studiu etnografic*. București: Grai și Suflet – Cultura națională, 1995. 383 p.
2. *Înmormântarea și parastasele cuvenite. Din scrierilepărintelui Nicodim Mandita.* București: Editura AGAPIS, 2004.33 p.
3. Biedermann, Hans. *Dicționar de simboluri*. Vol. 2. Trad. Petrache, Dana. București: Editura Saeculum I.O,2002. 538 p.
4. Ișfanoni, Doina. *Inerferențe dintre magic și estetic în recuzita obiceiurilor tradiționale românești din ciclul vieții*. București : Editura Enciclopedică, 2002. 323 p.
5. Biedermann, Hans. *Dicționar de simboluri*. Vol. 1. Trad. Petrache, Dana. București: Editura Saeculum I.O,2002. 285 p.
6. Evseev, Ivan. *Simboluri folclorice. Lirica de dragoste și ceremonialul de nuntă.* Timișoara: Făclia, 1987. 224 p.
7. Gorovei, Artur. *Datinele noastre la naștere*. București: „Minerva”, 1909. 96 p.
8. Ghinoiu, Ion. *Cultul morților*. București: 2001. 96 p.
9. Ghinoiu, Ion. *Comoara satelor. Calendar popular*. București: Editura Academiei Române, 2005. 296 p.
10. Ghinoiu, Ion. *Cărările sufletului*. București: Editura Etnologică, 2004. 227 p.
11. Chevalier, Jean. Gheerbrant, Alain (coordonatori). *Dicționar de simboluri, mituri, vise, obiceiuri, gesturi, forme, figuri, culori, numere*. Iași: Polirom, 2009. 1072 p.

MARIA BORTA, s. Costești, Ialoveni

O vizită în împărăția cărților

Cartea e un mijloc de alinare a sufletului, iar biblioteca un centru de informare cu menirea de a altoi dragostea pentru carte, de a contribui la dezvoltarea intelectuală a copiilor și la formarea unei generații culte.

Un mic lăcaș al spiritualității este și Biblioteca publică din s. Costești. E îmbucurător faptul că copiii vin în acest templu al cărții cu inima deschisă. Aici îi ajutăm să găsească răspuns la întrebările care îi frământă, selectează diverse informații, lecturează cu placere.

În săptămâna Lecturii și a Cărții pentru Copii am organizat excursia „O vizită în împărăția cărților”, cu copiii de la grădinița **„Andrieș”**; expoziția de cărți viu colorate ***„Cărțile copilăriei mele”*** și **„Povestea - leagănul fermecat al copilăriei”**. Deasemenea, le-am făcut cunoștință cu biblioteca, cu elementele cărții, cu fișa cititorului, cu reguli de înscriere și de utilizare a bibliotecii, cu serviciile oferite de bibliotecă, cu regulile de păstrare a cărților. Le-am făcut o prezentare a expoziției permanente ***„Satule — vatră frumoasă”*.**

Au urmărit cu atenție raftul cu lucrări de referință ce cuprind enciclopedii frumos ilustrate. Fiecare copil a avut fericita ocazie de a răsfoi cărțile dorite. Copiii au rămas surprinși de călătoria făcută prin acest labirint al cărților. Au păsit printre rafturi pline cu cărți care așteaptă să fie alese, minunându-se de volumul mare de literatură. Copii ne-au recitat poezii, proverbe, ghicitori despre carte. Au adresat un șir de întrebări la care ne-am străduit să le răspundem.

Și deoarece biblioteca dispunea de calculatoare copiii au avut posibilitatea de a se familiariza cu acestea. Ei s-au ales cu amintiri frumoase despre acest minunat lăcaș al spiritualității. La despărțire, ne-au mulțumit pentru ospitalitate, pentru informațiile și cărțile oferite și au promis că ne vor mai vizita instituția.

Rubrică îngrijită de dr. hab. Anatol Eremia

Destinul cuvintelor - 5

Cuvinte moștenite (1)

Anatol Eremia

Această categorie lexicală cuprinde două clase de cuvinte care se deosebesc între ele din punct de vedere etimologic: geto - dacice și latinești. Mai numeroase sunt, bineînțeles, cuvintele de origine latină. Latina vorbită în spațiul de romanizare a populației autohtone însă a primit multe cuvinte din limba băștinașilor, dintre care unele s-au păstrat în limba noastră până astăzi.

Elemente geto-dacice. Limba geto-dacilor reprezintă un dialect al celei trace, această făcând parte din marea familie de limbi indo-europene. Tracii locuiau, în mil. III-II î. Hr., în estul Peninsulei Balcanice, în sudul și nordul Dunării și în regiunile din nordul Mării Negre. Ei erau divizați în mai multe triburi, însă păstrau aceleași datini și obiceiuri. Geții și dacii ocupau regiunile din spațiul carpato-danubiano-pontic. Deși purtau nume diferite, ei, după cum ne mărturisește geograful și istoricul antic Strabo (63 î. Hr. – 19 d. Hr.), vorbeau aceeași limbă. Numele de *geți* este atestat frecvent în scrierile autorilor greci, iar cel de *daci* în izvoarele latine (începând din sec. I î. Hr.).

Statul primar al dacilor a luat ființă în prima jumătate a sec. I î. Hr., pe vremea lui Burebista, devenind deosebit de puternic spre sfârșitul sec. I d. Hr., sub conducerea lui Decebal (87-106). În timpul lui Decebal au avut loc cele trei crâncene războaie daco-romane, din anii 87-89, 101-102 și 105-196, care însă s-au sfârșit cu înfrângerea dacilor și transformarea Daciei în provincie romană (*Provincia Dacia*). După colonizarea provinciei cu ostași și cetățeni romani (administratori, negustori, meseriași, clerici etc.), populația autohtonă este cu timpul asimilată, fiind nevoită să însușească limba latină și cultura romană. Limba băștinașilor a dispărut în urma înlocuirii ei cu cea latină.

Reminiscențe de limbă tracodacică sunt puține și în mare parte nestudiate (glose, inscripții). Dintre glose mai importante sunt considerate denumirile de plante dacice (57 în total), acestea incluse în tratatele de medicină ale lui Pedonius Discorides (sec. I d. Hr.) și Pseudo-Apuleius Platonicus (sec. III d. Hr.). Inscripțiile trace, inclusiv cele 61 de semen grafice de pe renumitul inel de aur, descoperit la Ezerovo (Bulgaria), rămân deocamdată neînțelese și neexplicate convingător.

Mărturii ale limbii geto-dacilor sunt cele câteva zeci de cuvinte păstrate în vocabularul limbii române actuale. Acestea au pătruns mai întâi în latina populară vorbită în sec. I-IV d. Hr. în spațiul balcano-carpato-danubian, fiind transmise apoi, din generație în generație, vorbitorilor limbii române vechi și în continuare limbii actuale. Elementele lexicale autohtone sunt în marea lor majoritate substantive și, din punct de vedere lexical-semantic, reprezintă denumiri referitoare la om, la principalele obiecte, fenomene, însușiri și acțiuni legate de activitatea omului.

Din repertoriul unităților lexicale autohtone moștenite fac parte cuvintele: *abur, aprig, arǵea, baci, balaur, baltă, barză, bâlc, brad, brâncă, brândușă, brânză, brâu, brusture, bucura, bulz, bunget, burtă, buză, bâlc, căpușă, droaie, ǵata, ǵaură, ǵălbează, ǵhes, ǵhiară, ǵhimpe, ǵhionoaie, ǵhiont, ǵrapă, ǵrumaz, ǵudura, leurdă, mal, mazăre, mărar, mânz, moș, muǵur, murǵ, năpârcă, noian, păstaie, pârâu, rânză, scăpăra, scrum, spânz, strunǵă, sâmbure, urdă, țap, țarc, vatră, viezure, zară, zăr, zburda, zgardă* etc. Aceste cuvinte, cu vechime de milenii, au suferit aceleași modificări fonetice ca și cuvintele de origine latină. Este vorba de trecerea lui ***a*** în poziție nazală în ***â*** (lat. *manus* > *mână*), a lui ***e*** inițial în ***a*** (lat. *erunco* > *arunc*), a lui ***l*** intervocalic în ***r*** (lat. *scala* > *scară*) etc.

Multe dintre cuvintele menționate există și în albaneză: *abur, balaur, brad, brustur, buză, ǵrapă, mal, mazăre, moș, pârâu, scrum, sâmbure, strunǵă, țap, țarc* etc. Ele însă datează din epoca preromană și deci nu au un izvor comun cu cele din limba noastră. De aceea cuvintele respective nu pot fi considerate ca împrumuturi albaneze. Nu se poate admite nici împrumutul invers, din limba română în albaneză, pentru că elementele lexicale discutate au urmat o altă evoluție fonetică, distinctă de cea specifică cuvintelor din limba noastră.

Elemente derivative autohtone (geto-dacice) sunt considerate sufixele, detașabile sau nedetașabile actualmente: *-esc* (*bărbătesc, ceresc, omenesc*), *-re* (*brusture, mazăre, sâmbure*), *-șă* (*căpușă, brândușă*), *-ză* (*barză, brânză, rânză*).

Pentru studiul limbii geto-dace au o mare importanță și numele proprii, aceasta pentru că inițial și ele au fost în mare parte cuvinte obișnuite, nume comune. Din inscripții și izvoare literare sunt cunoscute numeroase nume de triburi, toponime, antroponime. În limba populației est-romanice au ajuns să fie folosite până astăzi doar câteva nume de râuri: *Argeș, Criș, Dunărea, Mureș, Nistru, Olt, Prut, Siret, Someș, Timeș*. Etimologia lor este în parte stabilită, deși în acest plan se mai discută încă controversat. Afară de aceasta, nu este exclus ca unele denumiri să fi fost moștenite de geto-daci din limbile populațiilor indo-europene mai vechi.

ION DORU

PARFUMUL SALCÂMILOR DIN TARTAUL

Este vorba de Festivalul regional al cântecului și dansului popular, al datinelor și obiceiurilor strămoșești, desfășurat o dată la doi ani în satul Tartaul, de la poalele pădurii din Baimaclia, r. Cantemir, ajuns la cea de-a treia ediție, care a întrunit în frumoasa duminică de Sfântul Neculai de vară 11 colective artistice din comunele Ciobalaccia, Baimaclia, Pleșeni, satele Cociulia și Tartaul, dar și din Dăncenii Ialovenilor. Originalul generic al acestui eveniment cultural de anvergură – „Parfum de salcâm" - se potrivește de minune, dat fiind că însăși satul este înconjurat de păduri preponderent de salcâm, or, prima ediție a acestuia s-a desfășurat în marginea pădurii dinspre Baimaclia, acolo, unde înfloresc pâlcuri dese de salcâmi, mirosul de parfum al cărora te îmbată în sensul frumos al cuvântului. O fi și acesta un motiv al reușitei Festivalului, căci publicul spectator, întrunit începând cu ediția precedentă, în centrul localității, în Parcul sătesc, a savurat cu plăcere cântece mai vechi și mai noi, dansuri populare inedite, de o originalitate aparte, au admirat obiceiurile și tradițiile menținute în zonă din moși-strămoși, ca, în final, în amurg, să se prindă cu toții în iureșul irepetabilei noastre hore moldovenești.

Copleșit de emoții, primarul localității, Vasile Lupașcu, a relatat:

— Mă bucur nespus de mult de această continuă perpetuare, acest devotament și fidelitate manifestată de artiștii noștri amatori pentru tezaurul folcloric al neamului. Ne mândrim cu dinastia Popescu, care ne-a dus hăt departe faima de adevărați lăutari, cu fermecătoarele colective (grupele mare și mică) din Dănceni, Ialoveni, cu rapsozii populari din Ciobalaccia, care au sosit la sărbătoare cu tocmai 3(!) colective, cu cele 2 formații folclorice din Pleșeni, cu artiștii amatori din Baimaclia, talentații dansatori din „Mocăncuța" Cociuliei etc. Este un Festival, pe care ni-l dorim cu toții internațional, adică, cu participarea colectivelor etnofolclorice din întreg spațiul românesc.

Și sunt sigur că acest deziderat este unul real, vom reuși să obținem ceea ce ne-am propus, căci Festivalul ne-a întărit în convingerea fermă că mai avem prin satele noastre atâtea talente, cu har Dumnezeiesc, ceea ce bucură nespus de mult.

PE VALE LA RÂUL PRUT...

Hramul satului Țiganca, r. Cantemir, sărbătorit de Ziua Înălțării Domnului, s-a transformat într-o veritabilă sărbătoare, desfășurată la Complexul cultural sportiv al comunei. Sărbătoarea a inclus un inedit Festival focloric al tradițiilor și obiceiurilor populare cu genericul „Pe vale la râul Prut", ediția a II-a, cu participarea colectivelor folclorice „Soacrele" din Ciobalaccia, „Codrenii" din Pleșeni, „Semănătorii" din Cociulia, „Ciobănașul", Casa raională de cultură Cantemir, dar și cunoscutele formații artistice „Crăițele" din Văleni, Cahul, dinastia Raicu, din Bucuria, același raion și „Pădurean-

ca” din Băiuș, Leova, care au bucurat sufletul și inima locuitorilor comunei și oaspeților lor cu melodii și dansuri alese, datini și obiceiuri originale.

După cum avea să menționeze primarul comunei, Petru Gandrabur, este foarte important de continuat tradiția acestui festival, care și-a propus un scop nobil de a conserva și promova tezaurul focloric al neamului, atât de bogat și variat.

Aplauze îndelungate, binemeritate au cules artiștii locali Ion Diaconu și Ion Moraru, dar și meșterii populari, care au vernisat o expoziție de artizanat, participanții la competițiile sportive – fotbal, trânta la berbec, cocoș și iepure, ș.a.

O adevărată revelație a sărbătorii au adus-o invitații speciali –ansamblul folcloric „Plăieșii” cu Nicolae Gribincea și interpreta de muzică populară Nina Țurcanu-Furtună, care au întregit de minune atmosfera de sărbătoare a țigăncenilor, care, în final, s-au prins cu toții în iureșul Horei satului.

Text și imagini: **ION DOMENCO**

CÂNTUL, JOCUL ÎL IUBESC, EU NICICÂND NU-MBĂTRÂNESC

Pentru a XXVI-a oară s-au întrunit împătimiții de etnosul popular, la Festivalul folcloric „La vatra horelor bucuriene” din satul Bucuria, r. Cahul. Tradiția unui neam, a spus, în deschiderea acestui eveniment cultural de anvergură dna Svetlana Baltag, șefa Secției raionale cultură Cahul, înseamnă o sumă de valori, o experiență comunitară în mijlocul căreia ne naștem și pe care avem datoria s-o promovăm, s-o dezvoltăm și s-o lăsăm, drept moștenire, generațiilor ce vin. Duminică, 14 august, demni promotori ai tradițiilor și obiceiurilor străbune s-au dovedit a fi atât organizatorii, cât și participanții la Festivalul folcloric din satul Bucuria, eveniment ce îmbină armonios cele mai frumoase elemente ale tezaurului

strămoșesc: dans, cântec și meșteșugărit.

„Satul este un loc sfânt, unde ne sunt rădăcinile neamului, acel loc drag și pitoresc, unde salcâmul de la poartă stă de veghe, acolo unde soarele darnic e mai luminos, iar vântul șoptește doine vechi, păstrate cu sfințenie și dragoste de străbuni. Aici obiceiurile și tradițiile poartă ecoul adânc al trecutului și parfumul arhaic al anilor, aici e vatra unui echilibru spiritual, al unui

trecut și prezent ce pune în valoare locurile și improvizează scara timpului", au fost cuvintele moderatorilor Gheorghe Raicu, directorul Căminului cultural Bucuria și a fiicei Georgeta, ce au dat start sărbătorii. Ca în fiecare an, satul parcă s-a reânnoit și a îmbrăcat haine de sărbătoare. Cel puțin pentru o zi, timp în care s-a desfășurat festivalul, sătenii și-au lăsat grijile la o parte și au încercat să fie gazde de excepție pentru oaspeții prezenți la sărbătoare. Atmosfera de sărbătoare a fost completată de parada prin sat a colectivelor populare (să fi văzut cum ieșeau gospodarii pe la porți și-i admirau pe artiștii ce defilau în ritmul fanfare din Huluboaia!), expozițiile meșterilor populari, dar și aerul ionizat după ploaia din ajun, soarele generos și costumele populare ce emanau frumusețe, generând sentimentul de mândrie națională. Priveam evoluarea artiștilor amatori și m-am prins asupra gândului că prin intermediul colectivelor folclorice ce activează cu dăruire de sine în satele noastre, în pofida greutăților de divers ordin, se mai păstrează speranța că moștenirea culturală a neamului nu va fi uitată, iar generațiile următoare nu vor renunța la istorie și tradiție. Potrivit lui Gheorghe Raicu, organizatorul principal al Festivalului „ La vatra horelor bucuriene" cu genericul: „Cântul, jocul, voia bună-toată lumea o adună", scopul acestei manifestări organizate cu atâta consecvență, cu sfințenie este valorificarea obiceiurilor și tradițiilor strămoșești, a tezaurului folcloric, ce reprezintă oglinda sufletului unui neam. Organizatorii - Consiliul raional Cahul, Secția raională cultură, Consiliul sătesc Bucuria (primar interimar - Galina Paziuc) și-au exprimat speranța că acest festival va exista încă mulți ani buni. La fel și meșterii populari sunt prezențe valoroase la festival, numeroase lucrări zămislite de mâinile dibace ale acestora fiind vernisate într-o expoziție, în preajma scenei improvizate, în curtea Casei de cultură, care au bucurat ochii și sufletul celor ce le-au admirat. Ana Caisân din satul Pelinei ne-a mărturisit că anume această pasiune de a crea ceva frumos a venit ca o tămăduire pentru suflet: „Depun suflet în tot ceea ce fac, vreau să vă spun că doar prin frumos acesta poate deveni curat. Am încă multe idei pe care vreau să le realizez, cu ajutorul lui Dumnezeu". Alături puteau fi admirate alte lucruri meșterite cu iscusință de către meșterul popular Valentina Miron. O surpriză a Festivalului a fost prezența la Bucuria a dnei Mette Hilman din Danemarca, care a rămas plăcut surprinsă de evoluarea artiștilor, care pun mult suflet în ceea ce fac, de originalele lor costume naționale: „Sunt încântată de acești oameni simpli, care manifestă atâta dragoste și dăruire pentru păstrarea și perpetuarea cântecului și dansului popular".

Este important să menționăm colectivele folclorice participante-din satele Bucuria, Pelinei, Andrușul de Jos, Pașcani, Taraclia de Salcie, Burlacu, Văleni, Vadul lui Isac, fanfara din Huluboaia, toate din r. Cahul, dar și cele din Cociulia și Cania – r. Cantemir, dar și Borogani, r. Leova, care au adus în scenă mult melodii îndrăgite, dansuri cu foc, tradiții și obiceiuri inedite, atât de fermecătoare, pentru ca publicul să le aplaude îndelung. În deosebi, a fost înalt apreciată evoluarea dinastiei Raicu (tata, mama și cele două fiice), dansurile tinerilor de la „Mocăncuța", satul Cociulia, Cantemir (conducător F.Dimcea),Văleni, artistismul colectivului din Burlacu ș.a. În final, după ce organizatorii i-au răsplătit cu Diplome și cadouri de preț,toți participanții - de la mic la mare - au cântat cunoscuta melodie „Trandafir de la Moldova", după care s-au prins în iureșul unei hore, ce simbolizează unirea în numele conservării și promovării creației populare.

ALA BUGAI, sp. pr. Secția Cultură Drochia

„Pentru Țară, pentru Neam”

Concurs de cântec și poezie patriotică la Drochia

La 25 mai, curent, la Biblioteca publica raională „Iulian Filip” din or. Drochia s-a desfășurat Concursul de cântec și poezie patriotică „Pentru Țară, pentru Neam”, ediția I-a, consacrat aniversării de 25 ani de la proclamarea independenței Republicii Moldova.

Bibliotecile publice și instituțiile de învățământ din raion au dat dovadă de o colaborare fructuoasă, prezentându-se la etapa raională cu 39 participanți. Organizatorii concursului au salutat elevii, după care interpreții de muzică ușoară Victor Cemortan și Alina Aramă au interpretat cântecul „Ocrotiți focul din vatră”, pe versurile mult regretatului poet din Drochia Anatol Rusnac, degajând un pic emoțiile concurenților. Tematica lucrărilor declamate a fost foarte variată. Au fost prezentate cele mai selecte opere din creația scriitorilor autohtoni, clasici și contemporani.

De cele mai bune locuri s-au învrednicit doar acei concurenți, care au adus mesaje cu un pronunțat caracter patriotic și au declamat cu expresivitate.

Președintele juriului, dl Petru Ababei, șeful Secției Cultura, a nominalizat lista învingătorilor.

Pe locul I la proba „Poezie patriotică” s-au plasat: Furtună Daniela (LT B. P. Hașdeu) or. Drochia cu poezia L. Lari „La Putna”, Rusu Corina (s. Sofia) cu poezia „Tartorilor mei” de D. Matcovschi și Darii Valeria (LT B. P. Hașdeu) or. Drochia cu poezia „Scrisoare din Basarabia” de G. Vieru.

Cu diplome de gradul II au fost apreciați Chetrari Aurica (LT Stefan cel Mare) or. Drochia cu poezia „Cămășile” de G. Vieru, Pripa Mădălina (liceu s. Pelenia) cu poezia „Tartorilor mei” de D. Matcovschi, Golban Olga (s. Mindic) cu poezia „Acasă” de D. Matcovschi și Agachi Gabriela (s. Pelenia) cu poezia „Scrisoare din Basarabia” de G. Vieru.

Diplome de gradul III au fost decernate elevilor: Țurcan Alexandrina (s. Fântânița) cu poezia „Dan-capitan de plai” de V. Alecsandri, Hîrjeu Vlada (s. Moara de Piatra) cu poezia „Unde ești, libertate?” de L. Lari, Hapun Iana (gimnaziul nr. 2 or. Drochia) cu poezia „Doina” de D. Matcovschi și Ceban Mădălina (s. Pelenia) cu poezia „Cerul tău, Moldovă” de D. Matcovschi.

Locul I la proba „Cântecul patriotic” a fost decernat elevei Maxim Valeria (s. Popești de Sus) pentru cântecul „Moldova mea”, pe locul II s-a plasat Hîrjeu Vlada (s. Moara de Piatră) cu cântecul „Pentru țară, pentru neam”, iar cu diplomă de gradul III au fost apreciate Leahu Ilaria (s. Chetrosu) pentru cântecul „Cânta cucul, bată-l vina” și Lazariuc Crina (s. Drochia) cu cântecul „Cântarea mea moldovenească.”

La Concurs a fost invitat ca oaspete și membru al juriului Anatolie Bugai, Președintele organizației teritoriale Drochia a Uniunii naționale a veteranilor războiului pentru independența RM, Cavaler al Ordinului „Ștefan cel Mare”, care s-a adresat cu un mesaj emotiv către toți participanții și a menționat că organizarea unor asemenea activități au un impact puternic asupra întregii societăți și, mai cu seamă, sensibilizează tânăra generație fată de valorile patri-

otice – dragostea de grai, de neam si tară.

În final au fost înmânate diplome speciale din partea Uniunii naționale a veteranilor războiului pentru independența R. Moldova pentru cei mai selecți participanți.

De aceste diplome s-au învrednicit doar patru concurenți: Hîrjeu Vlada din s. Moara de Piatră, Leahu Ilaria din s. Chetrosu, Furtună Daniela din or. Drochia și Rusu Corina din s. Sofia.

Aducem sincere mulțumiri tuturor bibliotecarilor și profesorilor pentru colaborare și aportul semnificativ în educația tinerei generații și participanților, care au manifestat un viu interes față de valorile patriotice.

Novateca: Serviciu nou de bibliotecă și la Bălăbănești

Vasilița Malai, BP Bălăbănești

Biblioteca Publică Bălăbănești, la fel ca și celalte 19 biblioteci din raionul Criuleni, apelând la proiectul „Novateca”, sponsorizat de poporul american, l-a câștigat.

Implementând acest proiect am avut misiunea de a iniția noi servicii de bibliotecă, adică prin intermediul tehnologiilor informaționale. Ca să fie ceva deosebit, interesant, atractiv și totodată folositor pentru cei implicați în serviciul nou, am ales tema „Confecționarea hăinuțelor pentru teatrul de păpuși”. Șase eleve din cl. a VI-VIII-a: Gabriela Gorniștein, Dana Repede, Valeria Calancea, Carolina Pavalache, Snejana Perciuleac și Iana Gaideu, au avut dorința de a participa la acest proiect, care s-a desfășurat în parteneriat cu croitoreasa Ludmila Mălai, căreia îi mulțumim mult.

Pe parcursul ședințelor noului serviciu, fetele au urmărit cum croiește croitoreasa modele de hăinuțe pentru păpuși, cum le tivește.

După cele 4 ședințe am ajuns și la o istorioară de succes, și anume la prezentarea teatrului de păpuși „Căsuța”. Pe tot parcursul desfășurării serviciului nou, dar și în cadrul pregătirii și prezentării spectacolului, copiii s-au ghidat de deviza „Dacă dorești - reușești”. Grupul tinerelor actrițe „Felinăraș”, alcătuit din fidelii cititori ai bibliotecii, a debutat cu emoții si entuziasm cu primul lor spectacol, mânuind cu dibăcie păpușile confecționate de mânuțele lor.

La final fetițele actrițe au fost decernate cu diplome, aplauze și flori din partea micuților spectatori. A fost o surpriză deosebită pentru spectatorii noștri, copiii de vârstă preșcolară, mame și bunici, cât și persoane adulte.

Le mulțumesc tinerelor actrițe pentru susținerea și ajutorul pe care l-am avut la organizarea și desfășurarea serviciului nou de bibliotecă, cât și la prezentarea istorioarei de succes.

La ceremonia nupţială a cuplului Nicolae şi Marina Iacub

s. Oniţcani, r. Criuleni

LEONID CEBOTARI

POMPONICA

(Ideea preluată din piesa lui Ian Zlotopolski „Meteolîci i Bantic”)

Leonid Cebotari

Personajele:

Măturilă
Pomponica
Și toți ceilalți, implicați în joc

Versuri – Anatol Ursu

Au, ce-i de făcut
Când e sumbru-afară,
Când tot ce-i gustos
Negustos ni se pare.

Au ce-i de făcut
Cînd din zori pînă-n seară.
Aștepți un amic
Dar el nu apare.

Nu stați la-ndoială, fiți veseli, zglobii!
La joacă, la joacă, la joacă, copii!

La joacă hai – să ne distrăm!
La joacă, ah – ce mulți suntem!
La joacă hai – să ne călim.
Mai tari, mai bravi, mai buni să fim!

La joacă copii,
Fără pic de-ntristare.
La joacă copii,
Cît e ziua de mare!

Zîmbiți și cîntați
Să fie mult soare!
Jucați-vă, hai,
Cu mai multă ardoare!

(Cîtevai cuști semidemontate ale unei menagerii ambulante, gunoi împrăștiat pretutindeni. Alături se află o tobă uriașă cu care este chemat publicul la program. Paznicul Măturilă umblă de ici – colo cu mătura, grămădind jucăriile uitate de copii în menagerie și punîndu-le într-un coș mare. Zbîrnîie telefonul.)

MĂTURILĂ: Vin! Vin, iaca vin! *(ia receptorul)* Paznicul – șef Măturilă vă ascultă.
O VOCE DE COPIL: Bună ziua. Menageria ambulantă? Vrem să venim la Dumneavoastră să o vedem pe maimuțica Pomponica. Se poate?
MĂTURILĂ: *(cu multă îngîmfare).* Conform Regulamentului nostru, menageria și-a încheiat programul în acest oraș și a pornit spre altul. După ce adun gunoiul o duc și pe Pomponica.
VOCEA DE COPIL: Vai, ce rău îmi pare... La revedere...
MĂTURILĂ: La revedere. *(Pune receptorul)* Măi, măi, cîtă bătaie de cap și cu Pomponica asta. Nici după închiderea menageriei n-am odihnă din cauza ei.

(Din unica cușcă nedemontată cu înscripția „Maimuțica Pomponica”, își scoate botul însuși maimuțica. Îl urmărește cîteva clipe pe Măturilă, apoi se furișează atent în spatele acestuia, scoate pe furiș una după alta, jucăriile din coș și le ascunde).

MĂTURILĂ: *(observă coșul gol)* Poftim! Din nou s-a apucat de strengării! Pomponica! Imediat pune jucăriile la loc!
POMPONICA: Pentru ce? Ca mai apoi să le arunci în lada cu gunoi?
MĂTURILĂ: Păi cum altfel?! Întocmai cum cere Regulamentul!
POMPONICA: Măturilă... Știi ceva? Eu am făcut aici cunoștință cu o fetiță. Hai să-i dăruim ei jucăriile astea.
MĂTURILĂ: În Regulament nu scrie de nici o fetiță. Dă-le încoace!
POMPONICA: *(Cu un aer implorant)* Măturilă... Măturilă...
MĂTURILĂ: Pomponica! Pomponica! Nu mă inerva, pune jucăriile la loc.
(Pomponica o rupe la fugă. Măturilă se ia după ea. În goana asta de-a prinselea maimuțica scapă jos un plic) .
POMPONICA: Dacă-i așa, citește scrisoarea asta și atunci vei înțelege totul.
(Măturilă ia de la Pomponica scrisoarea și o citește)
MĂTURILĂ: Dragă Pomponică! Ești o maimuțică foarte drăguță și-mi placi nespus de mult. Îmi pare rău că pleci în alt oraș. O să vin neapărat să-mi iau rămas bun de la tine. Și-o să-ți dăruiesc ca amintire un buchet mare, mare de flori! Tincuța. Ei și...
POMPONICA: Înțelegi Măturilă. Dînsa e chiar fetița despre care ți-am vorbit... Dacă mă duci acum, n-am s-o mai văd niciodată, și sunt atîta de singură pe lumea asta...
MĂTURILĂ: Dacă nu te duc încalc Regulamentul.
POMPONICA: Te rog, te implor, nu mă duce acum. Plecăm ceva mai tîrziu... Chiar nu ți-i milă de Tincuța!?

MĂTURILĂ: Milă... Da de mine cui i-i milă? Crezi că-i uşor să fii paznic-model? Pe fiecare lucruşor pune numărul de inventariere, la telefon răspunde, la animale strigă... Păi la asta am visat eu cînd am venit la menagerie? Nu! Nu, şi iar nu! Am visat la perepeţii! Da! Da! La peripeţii! *(amuţeşte pe o clipă şi cade pe gînduri)*. Vroiam ca în menageria noastră să aibă loc cele mai neobişnuite, cele mai năstruşnice întîmplări! Ca de exemplu... *(se trezeşte)*. Însă mi s-a explicat că toate astea sunt aiureli şi prostii gogonate.

POMPONICA: Dar uite că eu..., nu-i zi să n-am vre-o aventură! Dacă vrei, chiar în clipa asta ne pomenim într-o peripeţie.
MĂTURILĂ: *(întrerupînd-o)* Nu, nu vreau să aud nimic! Eu sunt paznic! Paznic! De îndată ce termin măturatul te duc de aici! *(Se întoarce şi vrea să plece. Pomponica încearcă să-l oprească).*
POMPONICA: Măturilă, Măturilă...
MĂTURILĂ: Gata! Am zis! Plecăm! *(pleacă).*
POMPONICA: *(disperată rămîne singură).* Copii, voi ce ziceţi? Să plec fără s-o văd pe Tincuţa, ori ba?
(Copiii răspund)
POMPONICA: Uşor de zis, dar cu Măturilă nu-i de glumit. Cum termină măturatul, mă pune în cuşcă şi mă duce de aici... Ah, de-aş putea să-i organizez o peripeţie, ar uita de toate... Numai că o aventură adevărată nu se poate face de unul singur... Dacă îmi veţi da o mînă de ajutor, aventura va deveni fantastică. Mă ajutaţi?
(Copiii răspund)

POMPONICA: Atunci, pentru început prefăceţi-vă în valurile unei mări, uite aşa *(arată copiilor cum să se prefacă în valuri)* ca să facem o mare mare, cu nişte valuri uriaşe, altfel Măturilă nu ne va crede că suntem în largul mării *(începe a se clătina).* Măturilă! Măturilă! *(apare Măturilă)*
MĂTURILĂ: Ei, ce mai vrei? Ce mai vrei! Doar ţi-am poruncit să nu mă deranjezi!
POMPONICA: Nu-i vina mea Măturilă, că am nevoie de tine în largul mării.
MĂTURILĂ: Noi nu suntem în largul mării! Noi suntem în menagerie! În cîteva clipe plecăm!
POMPONICA: Copii! Mai mult efort, şi mai mult, altfel Măturilă nu ne crede că suntem pe mare! *(Şi iată că toată sala reprezintă o mare zbuciumată. Măturilă, poticnindu-se şi căutînd un sprijin, se apucă de cea mai apropiată cuşcă)*
MĂTURILĂ: Aoleu! Mă clatină! Mă ameţeşte!... dar tot nu suntem pe mare, suntem în menagerie!
POMPONICA: Copii, mişcaţi-vă mai tare, şi mai mai tare! Faceţi un adevărat uragan!
(Copiii dau mai iute din mîini. Măturilă e aruncat dintr-o parte în alta)
MĂTURILĂ: Acum simt, simt şi eu că suntem pe mare! Pe o mare albastră, cu valuri uriaşe!
POMPONICA: Ce vînt!
MĂTURILĂ: Ce furtună!
PAMPONICA: Ce uraga-a-a-n! *(cîntă)*

Ne mîna valului mării
Pe ape necuprinse,
Pe ape necuprinse
Mereu rătăcitori.

Pe aripe de vise,
Pe aripe de vise
Ne mînă valul mării
Din zori şi pînă-n zori.

Refren: Zburăm, zburăm ca vîntul,
Zburăm, zburăm ca gîndul,
Ce bine, ce bine, ce bine e să zbori.
(Refrenul va fi repetat de două ori)
MĂTURILĂ: Aoleu, ce se întîmplă, ce se întîmplă cu mine? Paremi-se mă înec. Pomponica, mă înec! Salvează-mă Pamponica, salvează-mă de înec!
POMPONICA: Fii tare Măturilă! Nu te da bătut! Peste o clipă – două în ajutor îţi va veni un peştişor de aur!
MĂTURILĂ: Peştişorule, scumpuşorule! Vino mai repede şi salvează-mă! Mă îne-e-e-e-ec!
POMPONICA: Viiin! Viiin! Mai ţine-te un pic! Puţin de tot!
MĂTURILĂ: Aurăşule! Fă ceva să acostăm la ţărm!
POMPONICA: Cît ai zice „peşte", dau o dată din aripioare şi rostesc cuvintele fermecate: „Din porunca mea, din voinţa ta... Unu, doi, trei!". Acostează la ţărm.
(De îndată ce peştişorul de aur rosteşte cuvintele fermecate, Măturilă şi Pomponica se opresc din legănat).
MĂTURILĂ: Îţi mulţumesc peştişorule, îţi mulţumesc! Acum întoarce-te în marea ta albastră.
(Peştişorul de aur se duce în mare. Măturilă rămîne de unul singur)
MĂTURILĂ: Pomponica, Pomponica! Dar de ce nu cîntă păsărelele? A-a-a! Am înţeles, nu-i ţărm adevărat. Gata. Termin de măturat şi...
(Măturilă se întoarce cu spatele ca să ia mătura. În timpul ăsta Pomponica se ascunde sub o pînză aruncată peste nişte obiecte. În aceeaşi clipă de sub pînză răsună un răget înfiorător).
MĂTURILĂ:Vă-le-le-e-eu! *(Aleargă pe scenă de colo pînă colo în căutarea Pomponicăi).* Pomponica, unde eşti!? Unde eşti!?

(Măturilă pare speriat de-a binelea. În cele din urmă Pomponica se strecoară de sub pînză şi apare în faţa lui Măturilă).
POMPONICA: *(prefăcîndu-se speriată)* Sunt aici Măturilă. De abia am scăpat cu zile din peştera aia. Mi se pare că în peşteră se află o dihanie sălbatică.
MĂTURILĂ: Gată! Am rupt cuiul! Am dat peste belea! Ce ne facem Pomponica?
POMPONICA: Poate vedem împreună cine-i acolo?
MĂTURILĂ: Ia te uită ce deşteaptă eşti! Uită-te, coşcogea maimuţă şi te temi! Ruşine să-ţi fie!
POMPONICA: Bine, bine, mă uit. Numai linişteşte-te odată.
(Pomponica ridică cu multă precauţie un colţ al pînzei şi fără s-o observe Măturilă scoate un răget înfiorător).
MĂTURILĂ: Fugi Pomponica! Salvează-te cît e posibil! Vai ce fioroşi sunt!
POMPONICA: Adevăraţi balauri sălbatici. Trebuie domesticiţi, altfel ne-or face vre-o festă.
MĂTURILĂ: Trebuie, dar cum o facem!?
POMPONICA: Nu ştiu. Poate ne spun copiii.
MĂTURILĂ: Hai să-i întrebăm!
POMPONICA: Copii! Ce trebuie să faci ca un animal sălbatic să devină domestic? *(Copiii răspund)*

POMPONICA:A-a-a-a! Să-l îmblînzești! Hai Măturilă!
MĂTURILĂ: Ce hai? Unde hai?
POMPONICA: Hai, îmblînzește-i! Doar no să-i îmblînzesc eu. Îmblînzetori pot fi numai oamenii, așa că dă-i drumul.
MĂTURILĂ: Ei, poftim! Tot cei mai greu trebuie să facă oamenii. Cine naiba ne-a pus să pornim în călătoria asta? Cum ieșim din dandanaua asta? Ia ascultă-ncoa, Pomponică! Am o idee! Poate să-i trăsnesc de vreo cîteva ori cu mătura la scăfîrlie?
POMPONICA: Dar, n-ar fi mai bine să facem invers?
MĂTURILĂ: Invers, cum adică, invers? Ei pe noi să ne trăsneacsă?
POMPONICA: Nuuuuu! Ceva cu totul altfel! În loc să-i trăsnim, îi hrănim,pe săturatelea, cu ceva foarte gustos. Te pomenești că după asta, singuri se vor îmblînzi.
MĂTURILĂ: Dar ce le place să mănînce?
POMPONICA: Acuș aflăm.
(Pomponica formează un număr de telefon)
O VOCE DIN RECEPTOR: Vă ascult.
POMPONICA: Vă rog să-mi spuneți, ce mănîncă balaurii la ora de prînz?
VOCEA DIN RECEPTOR: Cea mai bună mîncare pentru balauri este paz...
MĂTURILĂ: *(Apăsînd pe buton)* Nu! Numai nu paznicii!Caraul! Salvați-mă, oameni buni, că mă mănîncă balaurii!
(Zbîrnîie telefonul)
POMPONICA: *(În receptor)* Da! V- ascult!
VOCEA DIN RECEPTOR: S-a băgat cineva pe fir. Repet. Cea mai bună mîncare pentru un balaur este.....
POMPONICA: Paznicul! Am înțeles și ne temem foarte mult pentru el!
VOCEA DIN RECEPTOR: Dați-mi voie să vorbesc pînă la capăt! Cea mai bună mîncare pentru un balaur nu-i paznicul, ci pastrama cu chifle, și mai ales chifle dulci.
MĂTURILĂ: Uraaaa! Balaurii nu mănîncă paznici!
POMPONICA: Și Măturilă e salvat! Hai Măturilă, hai să-i ospătăm cu chifle, ca să ne convingem: se domesticesc sau nu?
MĂTURILĂ: Da, de unde să luăm chifle?
POMPONICA: Din cîte știu eu, pe fiecare insulă nepopulată crește neapărat cîte un pom cu chifle dulci.
MĂTURILĂ: Și atunci unde-i pomul?
(Pomponica întoarce mătura cu coada în jos și i-o dă lui Măturilă)
POMPONICA: Poftim! Tocmai tu și ești pomul cu chifle dulci!
MĂTURILĂ: Dar de ce pe mine nu cresc chifle?
POMPONICA: De aceea că n-a plouat demult.
(Se aude un mîrîit nemulțumit de balauri)
MĂTURILĂ: Pomponica, am impresia că nu le convine pomul acesta fără chifle,fă ceva să plouă, să crească chifle!
POMPONICA: L-ați auzit copii? Măturilă vrea să înflorească. Îl ajutăm sau ba?
(Copiii răspund)
POMPONICA: Atunci, prefăceți-vă cît mai repede în nourași și tunați! Iată așa! *(Pomponica imită tunetul)*
(Copiii se implică în joc, sala se umple cu tunete).
POMPONICA: Mai tare! Încă mai tare, că avem nevoie de ploaie. Măcar o bură cît de mică!
Vino, vino, ploaie,
Pămîntul înmoaie.
Pomul să-nflorească,
Chiflele să crească!

Chifle arătoase
Multe și gustoase
Zmeul să-mblînzească
Să-l domesticească
(Începe să plouă)

Plouă! A început să plouă!

Plouă ciobănește,
Pomul înflorește,
Roada crește, crește
Și se pîrguiește!

Plouă, plouă, plouă
Cu boabe de rouă.
Plouă cu găleata,
Roada va fi gata!

MĂTURILĂ: Aoleu! M-a udat pînă la piele!
(Măturilă fuge de ploaie și se ascunde sub pînză)
POMPONICA: Ei, pomule, de ce ai fugit de ploaie? De ce te-ai ascuns în peșteră? Așa n-o să înflorești niciodată și atunci de unde o să luăm noi chifle pentru balauri.
(Se apropie de pînză și rage o dată, ca mai apoi să strige):
POMPONICA: Pomule, fugi, fugi repede din peșteră să nu te mănînce balaurii.
(Măturilă iese fără prea mare chef din peșteră. Pe mătura, pe care el continuă s-o țină în mînă, atîrnă o sumedenie de chifle).
POMPONICA: Uitați-vă! Pomul a rodit și balaurii pot fi îmblînziți. Vă mulțumesc ploiței pentru ploaie. Vă mulțumesc. Hai pomule, du-te și hrănește balaurii! Ce, ți-e frică?
(Măturilă tremură, dar pînă la urmă prinde curaj, rupe din „pomul – mătură”chifle și le dă drumul în gurile balaurilor. În clipa asta, peste măștile lor înfiorătoare, se pun măști vesele).
POMPONICA: Măturilă, mare minune s-a petrecut. Balaurii zîmbesc. S-au îmblînzit și-s gata de a ne fi căluți de călărie! Tu încalecă primul căluț, eu pe al doilea, iar al treilea, cu al treilea vom mai vedea...
MĂTURILA: Vom mai vedea!
(Aleargă spre balauri. Se urcă pe ei și o iau din loc).
MĂTURILA: Hai, căluților!
POMPONICA: La drum, zmeiuților!
MĂTURILA: Înainte, drăguților!
POMPONICA: Di-i, murguților! Diiiiiiiiii!
MĂTURILA: Zburăm, zburăm ca vântul!
POMPONICA: Zburăm, zburăm ca gândul!
MĂTURILĂ: Ce bine e, ce bine!
POMPONICA: Ce bine e cînd zbori! Măturilă!
MĂTURILĂ: Da, Pomponica!
POMPONICA: Eu m-am gîndit!
MĂTURILĂ: Ce? Te-ai gîndit?
POMPONICA: Al treilea, al treilea căluț va fi pentru Tincuța!
MĂTURILĂ: Da, da, pentru Tincuța... Ia stai, stai, stai! Nu cumva ai născocit în adins călătoria asta ca s-o poți aștepta în voie pe Tincuța?!
POMPONICA: Înțelegi, Măturilă...
MĂTURILĂ: Nu-nțeleg nimic! Și să nu mai aud nici o vorbă! Cum termin de măturat plecăm *(mătură cu foc).*

POMPONICA: Măturilă! Ai un pic de suflet!
MĂTURILĂ: Gata! Plecăm! *(Măturînd pleacă. Pomponica rămîne de una singură).*
POMPONICA: Cum să plec? Ce va crede Tincuţa despre mine? Dacă plec fără să-mi iau rămas bun de la ea – o trădez în cel mai nerușinat mod...

Tincuţa, fată minunată,
Va veni curînd neapărat!
Va veni căci tare-o mai așteaptă
Un prieten trist și devotat.

Va-mpărţi cu dînsa tot ce are
Toată, toată bucuria lui.
V-ampărţi cu ea chiar și mîncarea
Însă, Tinculiţa nu-i și nu-i!

Vino! Vino, Tinculiţo vino!
Vino! Vino cît mai repejor!
Vino! Vino, Tinculiţo, vino!
Se topește-amicul tău de dor!
(Însoţindu-și gesturile cu cuvintele „un-doi” . Măturilă se apucă iar de măturat).
POMPONICA: *(cu șiretenie)* Ce bine mături, Măturilă!
MĂTURILĂ: Păi tocmai de asta și sunt paznic, ca să mătur bine!
POMPONICA: Dacă stai să te gîndești, cât îi de măturat o menagerie? Un fleac! O nimica toată! Am cunoscut cîndva un marinar...
MĂTURILĂ: Să taci! Nu vreau să aud nimic despre marinari! Sunt paznic, paznic, paznic!
POMPONICA: Sigur că paznic. Pe marinar îl deosebești de paznic foarte ușor: marinarul poate mătura puntea corabiei pe timp de furtună, pe cînd paznicul – ioc!
MĂTURILĂ: *(revoltat)* Ce-ai zis!? Eu nu pot mătura puntea pe timp de furtună?
POMPONICA: Nuuu!
MĂTURILĂ: *(cu înfocare).* Acuș, vei vedea că n-ai dreptate! Închipuie-ţi că suntem pe o corabie...
POMPONICA: Cu cea mai mare plăcere, Măturilă! Valurilor, la treabă!
POMPONICA și MĂTURILĂ: Unu, doi, trei! Încă puţin copii! Încă puţin!
(Copiii „se prefac” din nou în valuri)
POMPONICA: Măturilă începe măturatul!
(Măturilă, aruncat dintr-o parte în alta a corabiei, mătură cu zel puntea, cîntînd):
Sunt un paznic la-nălţime.
Ra-ta-ta-ta-ta!
Nu mă las bătut de nimeni
Ra-ta-ta-ta-ta!
Ori de ce m-aș apuca
Merge lucru ra-ta-ta!
Ra-ta-ta-ta-ta!
Un-doi, un-doi,
Înainte, nu-napoi.
Fie ploaie, fie vînt,
Înainte merg oricînd!
POMPONICA: Măturilă! Pământ la orizont!
MĂTURILĂ: Unde vezi pământ!?
POMPONICA: Uite colea o insulă!
MĂTURILĂ: Atunci direcţia spre insulă! *(cântă mai departe)*
Am putere haiducească
Ra-ta-ta-ta-ta!
De furtună nici nu-mi pasă
Ra-ta-ta-ta-ta!
Cât de tare ar sufla.
Ra-ta-ta-ta-ta!
Puntea tot voi mătura
Ra-ta-ta-ta-ta!
*Refren:*Un-doi, un-doi,
Înainte, nu-napoi.
Fie ploaie, fie vânt,
Înainte merg oricând!
(Refrenul va fi interpretat de 2 ori)
MĂTURILĂ: Stop maşina! Am ajuns la ţărm!
POMPONICA: Dacă am ajuns Măturilă, hai să vedem ce prezintă această insulă. *(Măturilă și Pomponica fac ocol noii insule).*
MĂTURILĂ: *(gest spre gratiile cuștilor)* Astea... Astea ce sunt, Pomponica?
POMPONICA: Astea-s gratiile de la intrarea unui castel fermecat.
MĂTURILĂ: Dar cine locuiește în castel?
POMPONICA: Un vrăjitor probabil. Pare să nu fie acasă. Așa că putem cerceta dacă nu-i ceva fermecat pe aici. *(În vîrful degetelor, se apropie de toba uriașă)* Eu cred că toba asta uriașă e tocmai ceea de ce avem nevoie!
MĂTURILĂ: E fermecată?
POMPONICA: Probabil! Hai s-o verificăm!
MĂTURILĂ: Cum?
POMPONICA: Foarte simplu. Eu mă bag în tobă, iar tu, Măturilă, bate în ea!
(Pomponica se bagă în tobă, iar Măturilă bate în ea. Din tobă iese un șoricel).
MĂTURILĂ: Aoleu! A dispărut Pomponica! Dihania asta de șoricel a mîncat-o pe maimuţa noastră.
POMPONICA – ȘORICELUL: Cine a mîncat-o pe maimuţică? Eu! Ha-ha-ha! Chiar eu sunt Pomponica! M-a prefăcut vrăjitorul în șoricel..
MĂTURILĂ: Pomponica, vreau și eu să mă prefac în cineva!
POMPONICA: Atunci bagă-te în tobă, iar eu te voi ajuta.
MĂTURILĂ: Cu multă plăcere! *(Măturilă se bagă în tobă, iar Pomponica bate în ea. Din tobă iese un motan).*
MĂTURILĂ – MOTANUL: Copii! Spuneţi-mi repede, în ce animal m-am prefăcut?
(Copiii răspund)
MĂTURILĂ – MOTANUL: Uite asta mai zic și eu minune. *(Către Pomponică – Șoricelul).* Ei, șoricelule, ia dă-te mai aproape, vreau să te pup măi frate – miau, miau, miau, miau!
(Măturilă-Motanul îl ia la goană pe Pomponică-Șoricelul)
POMPONICA – ȘORICELUL: Mama mia! Un motan uriaș și fioros vrea să mă pape! Ajutor! Copii salvaţi - mă astfel, sforăilă mă face praf și pulbere.
MĂTURILĂ – MOTANUL: Fugi – nu fugi, tot una nu scapi de mine, tot una vei fi al meu. Tot una pun laba pe tine!
(Pomponică-șoricelul se ferește cu dibăcie de Măturilă-Motanul și sare în sală. Măturilă- Motanul după el.)
POMPONICA – ȘORICELUL: Ţineţi motanul, copii! Ţineţi-l bine, pînă ajung la tobă! La comanda trei, patru bateţi cu toţii din palme tare, tare ca să ajungă lovitura la tobă, iar eu mă voi preface în alt animal. Trei, patru! *(Din tobă iese un leu)* Oa-a-a-a-a! Acum nu mă mai tem de nimeni! Gata!Daţii drumul sforăitului!

(Copiii îi dau drumul lui Măturilă-Motanul)

MĂTURILĂ – MOTANUL: Dumnezeule, am sfeclit-o, am rupt cuiul! Acest teribil leu o să mă rupă în bucăţi! Mi-e frică! *(Sare în sală, îi roagă pe copii să-l apere).*

POMPONICA – LEUL: Ho-o-o-o! Nu te teme. Nimeni n-are de gînd să facă păcate cu tine!

MĂTURILĂ – MOTANUL: De ce?

POMPONICA – LEUL: Pentru că eu sunt un leu bun şi n-o să uit niciodată ce frică am tras cînd alergai după mine.

MĂTURILĂ – MOTANUL: Ce noroc de mine că am dat peste un leu atît de bun. Ştii ce, Pomponica? Ca să nu mai am şi alte surprize neplăcute ar fi bine să mă prefac în mine însumi.

POMPONICA – LEUL: Atunci bagă-te în tobă!

(Măturilă – Motanul se bagă în tobă. După vrăjitorie)

MĂTURILĂ: Ha-ha-ha-ha-ha! Iată-mă din nou în pielea mea!

POMPONICA – LEUL: Dacă-i aşa, mă prefac şi eu în Pomponica. *(Se bagă în tobă)* Măturilă, ajută-mă!

(Măturilă bate în tobă. Peste cîteva clipe iese din ea Pomponica)

MĂTURILĂ: Ia să mă verific mai bine: Sunt prefăcut de tot sau nu prea? *(Se pipăie).* Chipiul e pe cap, mătura în mînă, Regulamentul menageriei în buzunar...! Regulamentul!Regulamentul! Conform Regulamentului, de mult trebuia să finisez măturatul şi să te duc! Plecăm îndată!

POMPONICA: Cum adică, plecăm? Dar Tincuţa?

MĂTURILĂ: Despre ce Tincuţă poate fi vorba, cînd în Regulament scrie clar...

POMPONICA: Nu-i chiar atît de clar!, nu-i chiar atât de clar, dacă Regulamentul permite trădarea prietenilor!

MĂTURILĂ: Reiese, că în Regulament lipseşte ceva, că Tincuţa poate fi aşteptată?! Voi ce ziceţi, copii? O aşteptăm?

(Copiii răspund)

MĂTURILĂ: Atunci ca să vină mai repede, eu zic s-o grăbim. Să-i dăm un telefon.

POMPONICA: Nu cunosc numărul ei de telefon.

MĂTURILĂ: Păi noi putem să-l ghicim. Cum crezi, Tincuţa învaţă bine?

POMPONICA: Numai pe note de zece!

MĂTURILĂ: Reiese că telefonul ei este...Zece, zece, zece!

POMPONICA: Telefonăăăăăm!!!

(Măturilă formează numărul şi-i dă receptorul Pomponicăi)

O VOCE DIN RECEPTOR: Alo! Vă ascult!

POMPONICA: Bună ziua. Nu vă supăraţi. O caut pe Tincuţa!...

VOCEA DIN RECEPTOR: Eu sunt Tincuţa.

POMPONICA: Tincuţa? Bună ziua, Tincuţa!... De ce nu vii? Nu cumva eşti bolnavă? Eu sunt Pomponica!

VOCEA DIN RECEPTOR: Pomponica? Care Pomponică?

POMPONICA: Pomponica-maimuţica!... Doar mi-ai trimis o scrisoare şi mi-ai promis că vii să-ţi iei rămas bun de la mine.

VOCEA DIN RECEPTOR: A, da! Uitasem. Dar, orice ar fi, în momentul de faţă tot nu pot veni, pentru că plec... la circ.

POMPONICA: Cum adică la circ? Doar mi-ai promis că vei veni.

VOCEA DIN RECEPTOR: Ehe-he-he-he! Asta a fost demult. Aşa că drum bun, Pomponico. La revedere.

POMPONICA: *(amărîtă)* La revedere, Tincuţa. Hai să plecăm, Măturilă. Chiar în clipa asta, hai să plecăm.

MĂTURILĂ: Nici nu mă gîndesc. Cred că am greşit numărul de telefon.

POMPONICA: Nu, Măturilă, n-ai greşit nimic. Pur şi simplu fetiţa cu numele Tincuţa a uitat de mine. Şi eu, din nou, am rămas fără prieten.

MĂTURILĂ: Nu-i adevărat! Nu-i adevărat! Priveşte, priveşte cîţi prieteni au venit să-şi ia rămas bun de la tine. Şi printre ei sunt şi Tincuţe. Aşa-i, copii?

(Copiii răspund)

MĂTURILĂ: Atunci vă rog, Tincuţelor, ridicaţi mînuţele-n sus să vă vadă şi Pomponica.

POMPONICA: Tu eşti Tincuţa? Şi tu? Şi tu? Şi toate aţi venit ca să vă luaţi rămas bun de la mine?

(Copiii răspund)

POMPONICA: Vă mulţumesc, prieteni, vă mulţumesc din suflet. Măturilă, putem pleca.

MĂTURILĂ: Atunci la drum, Pomponica!

POMPONICA: La drum!

De vrei să ştii ce-i aia bucuria,
Luaţi aminte, fete şi băieţi,
Nici cînd să nu trădaţi prietenia,
Căci nu-i nimic pe lume mai de preţ!

La revedere, dragi copii, la revedere!
Ne-aşteaptă alţi amici pe undeva.
La revedere, dragi copii, la revedere
Vom mai veni, vom mai veni la voi cîndva!

Amicul la nevoie se cunoaşte,
Cu el răzbaţi prin apă şi prin foc.
Cu el nici un pericol nu te paşte,
De ai prieteni mulţi – ai şi noroc!
La revedere, dragi copii, la revedere!
Ne-aşteaptă alţi amici pe undeva.
La revedere, dragi copii, la revedere
Vom mai veni, vom mai veni la voi cîndva!

CORTINA!

Talmaza, trecut, prezent şi viitor

EUGENIU PRUTEAN, primarul satului Talmaza

Un șirag de pietre rare pe moșie revărsate...

Eugeniu Prutean

Vorbind despre satul Talmaza cu siguranță spunem că o altă localitate cu această denumire, cu o așezare și bogăție patrimonială și naturală în Moldova nu se mai găsește. Dealtfel, nici nu poate să fie fiindcă este așezată în Valea Nistrului de Jos în raionul Ștefan Vodă, care prin trecutul său de 485 de ani a înscris o pagină în istoria neamului care nu va despărea niciodată. Îi cunoaștem legendele și trecutul, adevărata istorie din monografia „Talmaza o localitate străveche de pe Valea Nistrului de Jos" în două volume.

De aici de la Talmaza și-a început calea în viață o pleiadă numeroasă de oameni remarcanți din țara noastră, apreciați și departe de hotarele ei. Aceștea sunt savanții acadimicenii Ștefan Ciobanu, Valeriu Rudic, Natalia Gheorghiu, Ion Corcan. De aici, după absolvirea studiilor își prelungesc activitățile mulți tălmăzeni în diverse instituții de învățământ superioare în calitate de coducători ai acestora, șef de facultăți și catedre, profesori, specialiști de înaltă calificare în structurele de stat și cele economice din Republică. Satul la toate vremurile este asigurat cu specialiști de înaltă calificație în toate domeniile vieții locale, cum se spune au rămas la coarnele plugului după terminarea studiilor. Satul pe toate vremurile a avut reprezentanții săi în structurile de vîrf ale statului – raionale, județiene, guvernamentale și parlamentare.

De data aceasta, ca primar al satului o să vorbesc și o să numesc personalitățile băștinașe, care după absolvirea școlilor din sat și-au continuat studiile, apoi activitatea pe tărîmul cultural al țării și după hotarele ei. Aceștea sunt: Nicolae Donțu, învățător, folclorist, om văzut în cultura romînească; Anatol Pușcă după terminare Școlii muzicale din Soroca, profesia „Acordionist" activează în or. Chișinău; Liuba Rotaru, solistă vocalistă pe tărîmul culturii în Moldova, ulterior în Ucraina; Iulian Pușcă termină Academia de Arte din Chișinău, aspirantura la Dublin, Irlanda, naist remarcabil; Veceaslav Ciobanu termină Colegil de muzică „Șt. Neaga", Academia de de Arte din Chișinău, solist vocalist; Dragolina Cheptănari termină Academia de Arte din Chișinău, vocalistă remarcabilă la operă; Liuba Ciobanu termină Colegiul „N. Iorga", lucrează profesoară la Școala de arte „Maria Bieșu" din Ștefan Vodă; Inga Grișanu (Lupu) solistă de operă, învață la Academia de Arte; Nicolae Sîrghi termină Colegiul de muzică, dansator în unul din colectivele artistice din capitală.

NICOLAE GROSU, director de proiect, Asociația Obștească Renașterea satul Talmaza

Activitățile cultural artistice – o formă accesibilă de apropiere a oamenilor

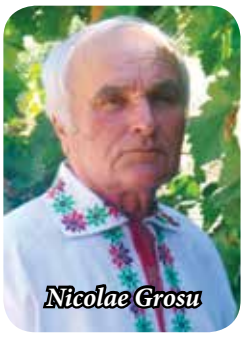
Nicolae Grosu

De la, 92 încoace vădit s-au răcit relaţiile de odinioară între populaţia din localităţile de pe ambele maluri ale rîului Nistru. În consecinţe au avut de pierdut nu numai aspectele politice, statale, economice etc., dar şi cultura. A avut de suferit şi creaţia populară orală de odinioară. Cheia succesului este în lucrul cu masele largi al populaţiei, despre ce vorbeşte însuşi lumea localnică de pe ambele maluri. În această direcţie, într-o măsură considerabilă, se poate păşi cu încredere pe calea desfăşurării activităţilor, printre toate celelalte, şi acelor cultural artistice comune, care au specifica de promovare a încrederii părţilor de pe urma cărora are de beneficiat publicul larg de pe ambele maluri. Autorităţile publice locale din Talmaza, Ştefan Vodă, Cioburciu şi Nezavertailovca, ambele localităţi de pe malul stîng al Nistrului, care de mai mulţi ani colaborează în diferite domenii, au prevăzut astfel de activităţi în Planurile Strategice de Dezvoltare Socio-Economică a comunităţilor de o lungă durată.

Pornindu-ne de la această situaţie Asociaţia Obştească „Renaşterea" din Talmaza a iniţiat şi a implimentat un proiect, care prevedea un şir de activităţi artistico culturale fiind realizate cu partenerii de pe malul stîng al rîului Nistru în decurs

de un an de zile. Au fost încadrate comunitatea civilă, administraţia publică locală, populaţia de la faţa locului, din satele Cioburciu, Nezavertailovca, Parcani de pe malul stîng în activităţile artistice culturale, care s-au desfăşurat în satul Talmaza, în localităţile raionului Ştefan Vodă, dinafara lui, cît şi în satele numite de pe malul stîng în decursul anului 2014 — februarie 2015.

Lansarea proiectului
„Activităţile cultural artistice – o formă accesibilă de apropiere a oamenilor”

Scopul ne-a fost să contribuim la sporirea şi promovarea în continuare a contactelor interumane şi cooperării între cele două maluri ale Nistrului, pentru a consolida încrederea în rîndul populaţiei, desfăşurarea activităţilor în domeniul socio-cultural, dezvoltarea şi promovarea patrimoniului cultural al popoarelor de pe ambele maluri, familiarizarea societăţii cu arta şi cultura lor. Pentru a atinge acest scop au fost realizate trei obiective: 1) crearea condiţiilor favorabile de comunicare a populaţiei de pe ambele maluri ale Nistrului; 2) consolidarea capacităţilor organizaţiilor nonguvernamentale locale şi a administraţiilor publice locale pentru o abordare eficientă a problemelor cu care se confruntă comunităţile acestora în domeniul socio cultural; 3) înzestrarea colectivelor artistice de la Casa de cultură din s. Talmaza cu haine artistice şi echipament muzical.

Ansamblul *model* folcloric „Craii”. Festivalul folcloric „În poiana dorului”

Printre activităţile cultural artistice desfăşurate pe parcursul anului 2014-februarie 2015 au fost participările colectivelor artistice de la casele de cultură a localităţilor din cadrul proiectului la festivaluri ce ţin de promovarea folclorului, prezentarea concertelor la sărbătorile localităţilor Talmaza, Cioburciu, de pe malul stâng şi Cioburciu de pe malul drept, Nezavertailovca, Troiţa Nouă, festevalurile etniilor şi eco-artistice, sărbătorile naţionale a vinului „Aşa-s toamnele-n Ştefan Vodă” şi cea consacrată jubileului de 50 de ani a raionului, cele ce ţin de sărbătorile de Crăciun şi Anul Nou etc.

În cadrul proiectului au evaluat 38 de colective artistice din care 8 formaţii au fost din Transnistria. La toate cele 18 activităţi au evaluat de o singură dată 375 de persoane, ei au fost şi beneficiarii direcţi ai proiectului. De menţionat, că beneficiarii inderecţi de pe ambele maluri au constituit 4168 de persoane, din care din localităţile transnistrene -1049 persoane. Activităţile cultural artistice au evaluat în 10 localităţi, din care 4 din regiunea transnistreană. Geografia activităţilor artistice şi a participanţilor la ele a depăşit cu mult hotarele iniţiale ale proiectului şi au ajuns la Căuşeni, Cimişlia, Ialoveni, Chişinău, Aneniii-Noi, Dubăsari, Tighina, Tiraspol şi Slobozia. Televiziunea şi Radioul Naţional, în mai multe rînduri, au făcut reportaje de la activităţile desfăşurate în cadrul proiectului. Din grantul proiectului au fost achiziţionate costume naţionale

pentru formaţiile de la Casa de cultură Talmaza în număr de 21 complete cu 213 unităţi, echipament muzical şi mobilier pentru păstrarea îmbrăcămintei. Oamenii din 14 localităţi de pe ambele maluri au avut posibilitatea de a se întîlni după mulţi ani de separare, au avut posibilitatea să comunice, să simtă atmosfera de încredere şi buna vecinătate.

Prezentare în cadrul de totalizare şi încheera a proiectului, Talmaza februarie 2015

NICOLAE GROSU, ex-primarul satului Talmaza

Talmaza — tezaur folcloric

Datorită cercetărilor folclorice înfăptuite în vara și toamna anilor 1932,1934 și 1935-1944 pe Valea Nistrului de Jos de către marele folclorist basarabean Petre Ștefănucă și a discipolului său cum este Nicolae Donțu, fost învățător, care între acești ani au cules peste 400 de creații folclorice. Talmaza în prezent are la dispoziție un vast tezaur folcloric, care ne dă posibilitatea să facem cunoștință cu bogata și variata creație populară a tălmăzenilor.

„Ce cîntece frumoase și cîte bocete pline de durere cunosc oamenii de aici. Ei te vor ține de vorbă săptămîni întregi, numai să te osenești a te duce pînă la ei toți… D-tale nu-ți trebuie cărți, când poți ceti în cartea vie a satului Talmaza…„ scrie folcloristul Petru Ștefănucă lui Nicolae Donțu. La Talmaza, ca și în alte sate de pe Valea Nistrului de Jos, flăcăii și fetele cîntau la culesul fructelor, în vii, la seceriș, seara la șezători și pe străzi. Melodiile lor se pierdeau în ondulările liniștite ca și aburii ce pluteau dimineața deasupra luncii Nistrului. La cumătrii, după ce se dezlega limba cu cîteva pahare de vin, începeau să cînte. Ori de câte ori începeau să cînte mai multe persoane, se împărțeau spontan pe voci și cîntau în cor. Cele mai multe dintre cîntece sunt cîntecele de dragoste care exprimă chinurile dragostei, dragostea adesiori tradată, credința de dragoste. Multe cîntece la acest capitol cîntate pe vremuri, le are în repertoriul său ansamblul folcloric „Craii”, conducător artistic Pavel Surdu. Printre ele se cîntă cîntecele locale „Să mă duc la Copanca”, „Măhăleanu, măhălean”, sau să spunem cîntecele de dor și dragoste pe care le tot cîntă după ocazie tălmăzenii, cum sunt „La Nistru la mărgioară” versiunea locală, doar acest cîntec se ma cîntă și în alte părți, dar au versiunea lor. Aici la noi, la Talmaza se mai cântă și alte cântice, pe care le găsim în repertoriul ansamblului folcloric „Craii” din localitate numindu-le: „De la Nistru mai la vale”, „Dealu-i deal și valea-i vale”, „La Nistru la mărgioară” ș.a.

Un compartiment impunător în activitatea ansamblului folcloric „Craii” îl constituie repertoriul colindelor, care se destinge prin diversitatea „destinatarilor”. Deși prin părțile tălmăzene se promovează colinde de influență bibleică și apocrifă, în memoria pasivă a tălmăzenilor se păstrează piese de o mare varietate stilistică. Printre ele este o dramatizare populară numită de tălmăzeni „Irod” și se fac prezentări din cele mai timpurii vremuri numai la Talmaza. Dacă colindatul în sens îngust se face numai la Crecium, apoi „Irodul” îmblă pe la casele omenilor pînă la Bobotează. Iată o variantă a portului crailor pe vremurile postbelice.

Portul inițial al crailor la Crăciun, s. Talmaza

Apoi s-a mers pe calea bibleică cu localizarea portului celor crai de la răsărit care după stea se pornise prin porunca lui Irod să-l caute pe pruncul Isus.

Vestimentația personagelor din drama populară „Irodul”, s. Talmaza

Acesta prezintă 8 bărbați îmbrăcați în haine de pe vremurile bibleitice în perioada sărbătorilor de Creciun îmblă pe la casele oamenilor care întrând în casă declară prin cîntic: Toți odată încep cîntare: Hristos s-a născut, slăviți-l,… La acest epizod dramatizat la Talmaza se mai prezintă la sărbătorile de Creciun și altă colindă dramatizată numită „Trei crai de la răsărit” textul cules de la localnicul Nichita Parșcicov. Se colindă și altele: Pogorăta-i, În oraș, în Betleem, Asta-i cea prea lăudată și altele.

Ansamblul folcloric „Craii” cu colinda

Nu există în Republică o careva localitate unde locul central în tradițiile romînești la Anul Nou îl ocupă „Plugușorul” sau „Urătura”- obicei agrar vechi. Și la Talmaza la sărbătorile de Anul Nou ansamblul folcloric „Craii”, cel vocal de copii „Mugurașii”, cete de urători din rîndurile minorilor și adulților se pornesc pe la instituțiile din sat și pe la casele gospodarilor cu urătura. Ansamblul folcloric „Craii” practică prezentarea unui ritual popular numit „Malanca” care are o asemănare cu „Capra” sau cu „Calul”, care folosesc în repertoriul său colinde și urături.

Printre cele culese și cele ce ni le prezintă ansamblul vocal de copii „Mugurașii” depistăm elemente solide din folclorul copiilor de la Talmaza. Printre ele avem diferite tematici și specii a poeziei populare cu circulație în mediul copiilor și care corespund mentalității și cercului lor de interes. Multe din creațiile colectate sunt compuse de către adulți, cît și de înșiși cei mici. Toate creațiile folclorice culese de la copii au dat posibilitatea ca genurile și speciile respective să devină o parte componentă importantă a creației populare în genere culese din satul Talmaza.

PAVEL SURDU, conducător al ansamblului folcloric „Craii”, satul Talmaza

Pavel Surdu

Ansamblul folcloric „Craii” la 40 de ani

În anul acesta 2016, ansamblul folcloric „Craii” împlinește 40 de ani de la fondare și această remarcabilă aniversare este pentru tot colectivul și pentru spectatorii noștri tălmăzeni, o mîndrie și o satisfacere sufletească pentru faptul că împreună am trăit și am activat. În acești 40 de ani au avut loc mari schimbări în viața oamenilor din sat, dar acestea nu ne-au ocolit nici pe noi craii.

La inițiativa a cîtorva bărbați tineri, în anul 1976, se formase ansamblul artistic, fiind numit la vremea aceea „Curcubeul”, conducător – subsemnatul, acompaniator regretatul Anatol Lîsenco. Fără nici o abatere, în repertoriu predominau cîntecele sovietice, unele cîntate și în limba rusă. Durata de 40 de ani este aproape o viață a omului, care vrei, nu vrei suferă mari schimbări. Și în componența ansamblului, în activitățile lui au avut loc schimbări. Din acea primă componență au rămas doar două persoane – conducătorul și interpretul Ion Rău, majoritatea din ei au decedat, alții pe diverse motive își întrerupese activitatea. Majoritatea absolută a colectivului erau băștinași care știau cîntece autentice. Unii din ei, fiind mai în vîrstă, multe cîntece le cîntau la șezătorile care se mai făceau în sat, la vremea aceia. Ei aduceau colinde cîntate de părinți la Crăciun, urături interpretate la ferestrele gospodarilor de Sfîntul Vasile. Ne mai aduceau ei obiceiuri de nuntă. Satul Talmaza, fiind o localitate destul de mare în teritoriu, dar și populație, fiecare parte a localității are obiceiurile sale de nuntă, de înmormîntare, și alte ocazii pe care atent le introduceam în repertoriul nostru. La vremea aceea s-a revenit la ritualurile strămoșești: drama populară „Irozii” – jucată la Crăciun, „Malanca” în perioada de după Crăciun (pe stilul vechi) pînă la sărbătorile de Anul Nou, (stil veci).

Ansamblul folcloric „Craii” la Festivalului raional al tradițiilor și obiceiurilor de iarna

Schimbările care au avut loc în viața noastră după anul 1990 au fost motive de a ne schimba reprtoriul, mai mult trecusem la valorificarea folclorului. Aceasta ne-a pus să schimbăm și denumirea ansamblului, devenind din anul 2006 ansamblul folcloric „Craii”. Pe toată perioada de activitate am avut onoarea să participăm la concursuri, festivaluri locale și naționale. Mai multe ori am avut norocul să ne demonstrăm măestria la Televiziunea Națională, cu ocazia sărbătorilor de iarnă. În anul 2009 ansamblul folcloric „Craii” obține titlul de colectiv „model”, apoi confirmat de două ori în anii 2012 și 2015. Actualmente în reportoriul ansamblului predomină cîntecele populare interpretate în mai multe părți ale țării. Avem și cîntece locale culese de la locuitorii satului Talmaza.

2 iulie. Comemorarea lui Ștefan cel Mare și Sfînt de către membrii ansamblului folcloric „Craii”

Paralel cu dramele populare sus numite, promovăm și un episod ce ilustrează domnia lui Ștefan cel Mare și Sfînt. Un imbold în activitate ne-a dat înzestrarea colectivului cu port național corespunzător localității noastre.

GHEORGHE PUȘCĂ, coordonator al muzeului

Muzeul „Din suflet, suflet răsare”

Încă în anul 1988, regretata profesoară de istorie Eleonora Pușcă de la Școala medie nr. 2, actualimente Liceul Teoretic „Ștefan Ciobanu” din Talmaza, r. Ștefan Vodă, a venit cu inițiativa de a realiza un proiect ce ține de fondarea unui muzeu cu menirea sa educațională fiind amplasat nemijlocit în incinta școlii. Avînd o inimă mare stimata doamnă nu a lăsat lucrurile baltă. A cerut de la directorul școlii o sală potrivită și s-a pus pe treabă. Începu-se cu studierea istoricului localității, modului de viață a băștinașilor și de sigur și-a făcut o echipă de entuziaști din rîndurile elevilor, mai cu seamă dintre acei din clasa unde dînsa era diriginte, și a purces la colectarea pieselor pentru viitorul muzeu. Ideia de fondare a muzeului a fost susținută și de populația din sat, care a făcut donații a tot ce aveau tăinuite în lăzile părintești, obiecte și piese ce prezentau intreres. Adunase multe piese, că sala oferită pentru muzeu a fost neîncăpătoare. Prin susținerea directorului, Liceului Teoretic, „Ștefan Ciobanu” au fost date muzeului încă 6 săli.

Vizita Viceministrului Culturii Igor Șarov și a conducerii raionului cu ocazia inaugurării muzeului

Muzeul prezintă publicului informații despre viața materială și spirituală a locuitorilor avînd un patrimoniu de peste 1000 de piese: covoare, broderii, paturi, perne, haine naționale dar și țărănești, militare, cochinețe, samovare, lăzi, ceasuri, icoane, prosoape, vase din ceramică, mese, știubeie, unelte agrare, cîntare, dulapuri și multe alte obiecte ce promovează valorile patrimoniale locale — importantă colecție de piese referitoare la istoria și modul de viață a băștinașilor.

Din lada bunicii mele.
Muzeul Liceului Teoretic, s. Talmaza

Muzeul este împărțit în 7 compartimente:
1). Casa mare;
2). Uneltele gospodarului;
3). Secția păpușilor;
4). Secția aparatelor de proiecție;
5). Muzeul verde;
6). Secția consacrată lui tefan Ciobanu;
7). Sala de primire și cea pentru conferințe.

Cărți bisericești din sec. XVI-XVII

Muzeul păstrează o donație de cărți religioase care se datează aproximativ din anii 1600. Se regăsesc materiale dedicate operei academicianului Ștefan Ciobanu. Deasemenea și „Evanghelia după Ioan” ferecată în argint și suflată cu aur donată bisericii „Adormirea Maicii Domnului” din Talmaza însăși de academicianul și istoricul Ștefan Ciobanu.

Ne deosebim de celelalte muzeie prin faptul că avem o secție consacrată păpușilor și poveștilor.

Ne implicăm în diferite proiecte, participăm la expoziții, concursuri, la care am ocupat și primul loc pe raion.

PAVEL SURDU, director, Casa de cultură

Realități culturale ale satului Talmaza

Din primii ani de la 1918 în părţile din Valea Nistrului de Jos, la vremea aceia –judeţul Cetatea- Albă, începuse apariţia Cercurilor culturale care devin locuri de întîlnire a oamenilor. Aici cunoştinţele realizate în treacăt se transformau în prietenii, graiul românului de peste Prut se îmbina cu graiul celui de la Nistru şi toţi se înţelegeau într-o desăvîrşită armonie de simţeminte nobile şi frumoase.

Astfel de Cerc cultural, de către intelctualitatea şi gospodarii satului, în anul 1927, se înfiinţează şi în satul Talmaza, dîndu-i denumirea Cercul cultural „Astra", înfiinţînd aparte şi o bibliotecă publică. Pe lîngă Cercul cultural „Astra" se constituie un cor mixt format din elevi şi adulţi. Tot atunci, în sat se fondează Casa de citire „Ştefan Ciobanu" care acumulase către deschidere 1505 volume. În acelaş an, 1927, Cercul cultural devine „Căminul Cultural din Talmaza", căruia i-a fost dat numele iniţiatorului acestui-a — Ştefan Ciobanu. Toate activităţile se desfăşurau în cadrul a patru direcţii ale vieţii: sănătate, muncă, minte şi suflet. În aşa direcţii a funcţionat Căminul cultural „Ştefan Ciobanu" pînă la sfîrşitul anului 1943, încheindu-şi activităţile în legătură cu evacuarea instituţiilor satului în martie 1944 în România.

Despre reluarea activităţilor culturale la Talmaza ne parvin informaţiile la mijloc de anul 1949, cînd ele se desfăşurau într-un club de menire propogandistică şi ideologică de tip sovietic amplasat într-o clădire acomodată fiind construită în anul 1901. Peste doi ani în sat se deschide cel de al doilea club în partea de deal a satului. Secţia de Cultură Căuşeni în raportul său pentru anul 1958 menţionează lucrul bun al cluburilor din satul Talmaza. Clubul nr. 1 din Talmaza la festivalele raionale de mai multe ori ocupa primul loc, ceea ce provoacă nemulţumirea colectivelor de artişti amatori din celelalte sate ale raionului. Deaceea la cerinţa acestora secţia Cultură Căuşeni hotărăşte ca Clubul din Talmaza să participe în afara concursurilor, fiind apreciat de fiecare dată după merirte cu diplome şi cadouri preţioase.

După anul 1960, la Talmaza, activităţile culturale cu adevărat îşi iau ampluarea şi în ajun de 1 mai 1963 în clubul nr.1 are loc sărbătoarea cîntecului şi a dansului cu un programă vastă de creaţii corale, solo, dansuri, poezii. În anul 1967 în Talmaza se dă în expluatare o Casă de cultură cu două niveluri avînd o sală pentru festivităţi de 600 de locuri cu o scenă mare bine amenajată cu cortină şi ecran pentru demonstrarea filmelor precum şi un şir de încăperi pentru ocupaţiile formaţiilor artistice şi pentru biblioteca publică nr. 1 cu o sală largă de lectură. Prin hotărîrea Ministerului Culturii al RSSM din 8 august 1967 corului din Talmaza i se conferă titlul de „Cor Norodnic".

„Corul Norodnic" din satul Talmaza, anul 1967

Dansatorii de la filiala Şcolii de artă „Maria Bieşu" din s. Talmaza, deţinătorii locului I la Concursul republican „Tinere talente"

Anatol Cadu, profesor de corefrafie la filiala Şcolii de artă „Maria Bieşu", s. Talmaza

Cu adevărat se poate de menţionat că în anul viitor 2017 Casa de cultură din satul Talmaza va atinge vîrsta de 50 de ani, dar dacă ne-am oferi la primele manifestări culturale desfăşurate în primul Cerc cultural din localitate, apoi tot în anul viitor se vor împlini 90 de ani. La etapa actuală Casa de cultură prezintă o instituţie multiculturală aplicînd o diversitate culturală şi un dialog intercultural prin noi servicii de comunicare mergînd pe cale schimbării acestora prin aplicarea sistemului cultural la soluţionarea problemelor comunităţii prin formarea unei platforme de dezvoltare a iniţiativelor şi a diferitor forme de colaborare între Casa de cultură, societatea civilă şi Administraţia Publică Locală. Se mizează pe faptul ca problema activităţii Casei de cultură să devină nu numai a acelor ce lucrează în ea ci şi a APL, a comunităţii punînd în baza activităţilor necesităţile culturale ale localnicilor transformînd-o astfel într-un Centru de furnizare de servicii culturale pentru populaţie pe baza de parteneriat şi cooperare între societatea civilă cît şi APL.

Prezentări artistice a colectivelor de la Casa de cultură cu ocazia zilei de 8 martie şi ziua lui M. Eminescu

Actualimente în Casa de cultură activează 6 colective artistice cu titlul „model": ansamblul folcloric „Craii" – conducător Surdu Pavel, directorul Casei de cultură, ansamblul vocal de copii „Mugurașii" – conducător Surdu Valentina, ansamblul de muzică ușoară „Avantis" – conducător Caijbîrnă Leonid, teatrul dramatic „Flori de măr" – regizor Vlad Eudochia.

Prezentări a colectivelor artistice *model* „Mugurașii" şi „Avantis", de la Casa de cultură

De rînd cu aceste colective activează şi cercul „Mîni debace", împletitul din pănuşi şi paie, cercul de croşetare, de declamatori, ansamblul de femei, etc. În aceste formaţii sunt antrenaţi permament 125 de persoane. Numai în anul 2014, Casa de cultură a desfăşurat 32 de activităţi cultural artistice la care au participat 21380 de spectatori. Din activităţile desfăşurate în anii 2014-2015 patru din ele au avut loc în localităţile de pe malul stîng al Nistrului, altele patru la Talmaza cu participarea colectivelor artistice din regiunea transnistriană în cadrul Programului de Susţinere a Măsurilor de Promovare a Încrederii.

VALENTINA SURDU,
conducătorul Ansamblului vocal ***model*** de copii,
„Mugurașii"

„Mugurașii" prevestesc roada înbelșugată

Valentina Surdu

Dragostea faţă de arta muzicală şi intenţia de a o propoga m-a făcut să particip activ la viaţa artistică a satului, dat fiind faptul că după terminarea studiilor pedagogice mai aveam şi specialitatea dirijor de cor. Începusem cu dirijarea corului claselor primare a Şcolii medii nr. 1, actulamente gimnaziu. Nu după multă vreme de ocupaţii la general în cadrul programului de învăţămînt cu înclinarea spre activităţile cultural artistice în anul 2006, pe baza elevilor claselor a II-IV-a am înfiinţat un ansamblu vocal de copii numindu-l „Mugurașii". Iniţial ansamblul număra 15 persoane, fiind selectaţi după aptitudini muzicale şi iubitori de cîntece şi straie populare, de dansurile şi jocurile autotohtone. Ne obişnuisem cu participarea la activităţile cultural artistice care se desfăşurau în şcoală, apoi trecusem cu prezentări pe scena Casei de cultură la sărbătorile de Crăciun şi Anul Nou, de 8 Martie etc.

Ansamblului vocal de copii „Mugurașii" şi Formaţia de dansuri populare

Pe vreme ce trecea, „Mugurașii" începuse a îmboboci dînd speranţe spre roade înbelşugate. Mai tîziu, în ansamblu au fost atrase şi fetiţe cu vîrsta de 8-10 ani. Deacuma avem un repertoriu bogat şi ieram solicitaţi nu numai în sat, dar şi în raion. Aceste avansări ne-a format imagina pozitivă şi avînd succese ni s-a propus să susţinem atestarea colectivului pentru a ni se conferi titlul „model". În anul 2012 ansamblul vocal de copii „Mugurașii" primeşte titlul de colectiv „model". Acest înalt titlu ne-a pus sarcini mai mari şi mai complicate. Stăruinţele ne-au dat putere şi înţelepciune ca să le suportăm pe toate participînd chiar din primul an 2012 la Festivalul de datini şi obiceiuri de primăvară „Lumina învierii" ed. III-a în s. Răscăeţi, „Poiana minunelor" ed. II-a s. Palanca, Festivalul raional de creaţie artistică ed. I-a şi alte 14 prezentări la nivel de sat şi raion. Pe vreme ce trece repertoriul ansamblului s-a înbogăţit cu cîntece noi. Primii mugurași au crescut devenind mai maturi fiind deacuma în clasele a VII-VIII-a solicitînd cîntece corespunzător

vîrstei. Deacuma, în anii 2014-2015 ansamblul „Mugurașii” devine mai vestit, participă la diverse festivaluri, la sărbătorile satului și cele raionale, la activități cu ocazia diverselor evenimente, la Televiziunea Națională, a susținut spectacole, unde le-au fost recunoscute meritele devenind cunoscuți în raion.

Ansamblul vocal de copii „Mugurașii” după o prezentare în cadrul sărbători satului „Hramul Adormirea Maicii Domnului”

Prezentare a ambelor generații a Ansamblului „Mugurașii” cu ocazia zilei de 8 martie

Ansamblul vocal de copii „Mugurașii „după o prezentare la festivalul Etniilor „La Casa cu neamuri multe”

Am reușit să fac minuni cu acești copii pe care-i iubesc și care pun suflet în ceea ce fac, le place folclorul, cîntecul popular și apreciază foarte mult acest lucru, fapt remarcat la minunații copilași de vîrste diferite, începînd cu clasa a IV-a, pîna la a VIII-a.

Nu sunt vorbe goale, sunt din suflet. Am deosăbită plăcere să vorbesc despre susținerea și spriginul acordat din partea ONG-ului din sat „Renașterea”, conducător Nicolae Grosu pentru procurarea costumației artistice în plina necesitate, mulțumim primărirei satului în persoana dlui Eugen Prutean, care deasemenea a contribuit financiar la procurarea hainelor și încălțămintei pentru toți mugurașii.

TAMARA NOROȘAN, șefa Bibliotecii publice nr. 1

Biblioteca Publică la o nouă treaptă de prestare a serviciilor

Tamara Noroșan

Apelînd la istoria satului Talmaza depistăm, că din inițiativa intelectualității și gospodarilor localității în anul 1927 se înființează Cercul cultural „Astra”, care la rîndul său fondează în localitate o bibliotecă publică cu Casa de citire „Ștefan Ciobanu”, care către dischidere acumulase 1505 volume.

Pe vreme ce a trecut biblioteca publică nr. 1 din satul Talmaza (în sat mai fucționează biblioteca publică nr. 2 și două biblioteci la cele două instituții școlare) actualimente devine locul potrivit în comunitate pentru a oferi acces tuturor localnicilor la tehnologiile informaționale în scop de instruire, comunicare, socializare, dezvoltare, recreere. Biblioteca funcționează în calitate de conector, ea prezintă un „barometru” al comunității și din aceste considerente prin intermediul ei comunitatea reacționează rapid la propriile necesități, catalizind uneori resurse la realizarea lor pe cînd administrația publică nu le vede. Biblioteca joacă un rol important în indentificarea unor probleme, care la moment sunt trecute cu vederea de către guvernarea locală. Urmînd de la acestea activitățile bibliotecii le orientăm nu numai la indentificarea acelor necesități, însă și la oferirea atît a serviciilor tradiționale – de a citi cărți, un ziar sau o revistă, ci la crearea posibilităților cetățenilor să participe și să asiste la acțiuni culturale, să beneficieze gratuit, să comunice prin Skype, să acceseze servicii de E-guvernale din localitate, să caute un loc de muncă, să-și dezvolte anumite hobbyuri, îndeletniciri, talente, abialități etc.

În oferirea serviciilor tradiționale ne orientăm pe colecția de carte din fondul care numără 9594 exemplare, editate în limba de stat 5852 exp. În acest domeniu de serviciile bibliotecii beneficiază 376 de utilizatori, numărul de întrări fiind de 4589, iar cel al împrumuturilor de 3776. În activitățile sale biblioteca publică nr.1 colaborează cu Casa de cultură, ne găsim în localul acesteea ocupînd un spațiu de 100 metri patrați.

Mai bine de un an biblioteca publică nr. 1 i-a parte la Programul de modernizare „Novateca” care ne-a oferit posibilități să facem schimbări valoroase în activitatea noastră. Biblioteca este dotată cu 6 calculătoare, o imprimantă multi-funcțională. În prezent biblioteca nu numai împrumută cărți, dar servește drept un centru comunitar, care ascultă vocea comunității și abordează necesitățile acestea devenind o instituție comunitară mai atrac-

Ora veselă „Mai isteț și mai îndrăzneț”

tivă adaptată la cerințele comunității. Sau creat opurtunități de a oferi gratuit acces la internet și de a dezvolta noi servicii pentru relaxarea utilizatorilor, promovarea calculatorului, comunicarea prin intermediul internetului, odihna etc.

Tindem să depistăm de la localnicii comunității și să le aducem contemporanilor tezaurul folcloric tăinuit în lăzile și sufletele generațiilor înaintate cum sunt baladele, legendele, cîntecele, poeziile populare și obiceiurile calendaristice, obiceiurile la nunți, snoavele și bancurile locale, proverbele și zicătorile, folclorul copiilor și altele din care o bună parte au fost culese și aduse nouă prin publicații de vestitul folclorist basarabean Petre Ștefănucă, care a lucrat în acest domeniu în părțile noastre, în anii 1934-1935. Peste 400 de creații folclorice, în anii 1934-1944, au fost culese de la țăranii satelor Talmaza, Ermoclia, Cioburciu de consăteanul nostru învățătorul Nicolae Donțu. Sarcina ne-am pus-o, ca acel tezaur folcloric cules de acești doi eminenți ai neamului, să fie valorificat în viața de toate zilele a contemporanilor noștri.

OLGA GROSU, ONG „Renașterea”

Prin muzică și dans...

„...Am reușit să ne apropiem și să ne cunoaștem de neam, să ne împărtășim durerile”. Acestea au fost vorbele spuse în cadrul desfășurării activităților cultural artistice în localitățile de pe malul stîng al bătrînului Nistru — Cioburciu și Nezavertailovca la Hramul satului și a Bisericii „Acoperirea Maicii Domnului” în ziua de 14 octombrie la Cioburciu și Hramul satului și al Bisericii „Adormirea Maicii Domnului” în ziua de 28 august în satul Nezavertailovca, precum și la Crăciun și Anul Nou.

De menționat că beneficiarii tuturor activităților cultural-artistice de pe ambele maluri, desfășurate în cadrul proiectului în anii 2014-2015, au depășit numărul de 4 mii de persoane, din care din regiunea transnistreană o constitue peste o mie. Colectivele artistice de la casele de cultură din satul Talmaza r. Ștefan Vodă și cele din satele Cioburciu și Nezavertailovca din r. Slobozia au avut posibilitate să facă schimb de experență, să demonstreze profesionalismul și să prezinte în comun programele artistice cu repertorii destul de bogate. Tinerii au avut mai multe oportunități să-și dezvolte împreună posibilitățile, să comunice și să-și schimbe atmosfera de încredere și buna vecinătate, să simtă că satele noastre de pe ambele maluri au o cultură comună și bogată.

La sărbătorile de Crăciun și Anul Nou în satul Nezavertailovca ansamblul folcloric „Craii” din Talmaza a prezentat un repertoriu bogat de cîntece din tezaurul folcloric local și național. Publicul rîdicîndu-se mereu în picioare susținea prin aplauze furtunoase fiecare intrepretare. La totalizare oamenii de acolo au remarcat că prezentările basarabenilor, cu toate că mulți dintre ei sunt de baștină de pe malul drept, au răscolit sufletele lor și au scos la suprafață bogăția tezaurului folcloric moldovenesc. Deasemenea, la sărbătoarea Hramul Bisericii satului Cioburciu de pe malul stîng, pe medianul satului din parcul aferent casei de cultură a fost prezentat localnicilor un concert cu participarea soliștilor ansamblului artistic „Avantis”, s. Talmaza.

Prezentări artistice cu ocazia sărbătorilor de Crăciun și Anul Nou la Nezavertailovca

ELIZAVETA PRONOZA, conducător al Cercului *model* de artizanat „Arta pănușilor”

Meseria – brățară de aur

Elizaveta Pronoza

Tatiana Pușcă cu piesele cusute în cercul model de artizanat „Fantezie”

Această afirmare reprezintă un adevăr pentru toate timpurile. Meritul autorului acestor rînduri este atît de mare, cu cît publicații referitor la meșteșugul împletitului din pănuțși aproape că nu avem. Este un act de curaj să afirmi că dintr-o simplă pănușă de porumb și un fir de ață colorată poți modela o lume plină de frumusețe, demonstrând că împletitul din pănuși și croșetoria nu este o simplă îndeletnicire, ci o adevărată artă care cere multă răbdare din partea meșterului, fiindcă sunt niște lucruri migăloase și nu chiar atît de simple cum ar părea la prima vedere.

Pe baza acestor îndeletniciri la Talmaza în anul 2012 s-a fondat Centru de artizenat numit „Arta pănușelor” condus de autorul publicației, care având 15 tineri adolescenți se ocupă cu confecționarea pieselor din pănuși de porumb. Avem o colecție destul de bogată și variată, Suntem participanți la diferite expoziții locale și naționale, totodată îndeplinim și comenzi de la populație, mai cu seamă de la personele care au vizitat expozițiile.

40 de ani împreună pe tărîmul culturii

A petrece 40 de ani într-o căsnicie fericită – este un fel de talent, care nu este dat tuturor. Astfel de talent îl au soții Pavel și Valenina Surdu din satul Talmaza de la Ștefan-Vodă. Pavel s-a născut în anul 1948 (19 iunie) în Tașmaza, iar Valentina tot în iunie, 1956 în regiunea Curgan, Rusia, părinții fiind deportați în vara anului 1949. Ambii și-au făcut studiile: Pavel în domeniul tehnologiilor de țesetorie, Valentina pe tărîmul învățămîntului, deacuma se întorsese la Talmaza.

În toamna anului 1976 ei se căsătoresc formînd o căsnicie fericită cu 2 copii și 3 nepoței. Pavel n-a mai lucrat la țesetorie, fiindcă întorcîndu-se la Talmaza, conducerea satului îl numește în anul 1976 director la Casa de cultură din localitate, care numai se dăduse în expluatare, unde lucrează fără întrerupere pînă în vremea actuală, adică 40 de ani. Numai după un an de activitate, potrivit raportului Direcției Cultură Căușeni pe anul 1968, Casa de cultură din Talmaza în decursul anului a organizat 19 serate tematice la care au participat 3993 persoane, Au fost expuse 129 prelegeri, la care au luat parte 12972 ascultători, 40 spectacole, fiind vizitate de 19236 spectatori. Pe lîngă Casa de cultură funcționau 6 cercuri cu 293 de participanți, inclusiv unul coral – 130 participanți, o orchestră – fanfară cu 22 muzicanți, cerc dramatic – 15 persoane, horeografic – 18 participanți. În acelaș an corul din Talmaza la festivalul republican este apreciat cu locul I și cadou de preț – radiolă, iar Casei de cultură locul trei pe Republică înmînîndu-i directorului Pavel Surdu Diploma de Onoare și premiu în sumă de 200 ruble. În anul 1978 lui P. Surdu i se conferă titlul „Eminent al Culturii”. Tot din anul 1976 P. Surdu este în fruntea ansamblului folcloric „Craii”.

Valentina pe lîngă studiile pedagojice superioare, mai este și dirijor de cor. Căsătorindu-se cu Pavel a devenit nu numai soție, dar și o bună parteneră pe tărîmul artistic cultural din sat, lucrînd împreună 40 de ani. Au crescut și aranjat în viață copii, cresc nepoții și activează productiv pe tărîmul demnei profesii — OM de Cultură

SILVIA VITMAN, Biblioteca Publică din s. Slobozia-Dușca, r. Criuleni

La Slobozia-Dușca muzica este o izbucnire a sufletului

10 copii din satul Slobozia-Dușca au prins firul muzicii. Au acumulat diverse cunoștințe din istoria muzicii, a compozitorilor din diferite epoci cunoscând pianul.

Profesorii de muzică din comunitate au pus la temelia lor gustul estetic pentru muzica populară, clasică și contemporană, educînd generație conștientă de adevăratele valori și genii muzicale în promovarea tinerilor talente, predând lecții la pian, acordeon, instrumente aerofone, chitară.

Copiii din comunitate au frecventat lecțiile la pian în incinta Casei de cultură, dar din luna decembrie 2015, instituția s-a închis la reparație capitală, câștigând proiectul „Modernizarea Centrului Cultural Regional Slobozia-Dușca", finanțat de Uniunea Europeană, deaceea profesoara de muzică de la Școala de Arte dna Lora Cerlat s-a confruntat cu dificultatea predării lecțiilor de muzică.

Luînd în considerație situația descrisă anterior, Biblioteca Publică, reeșind din discuția cu profesoara de muzică, a venit cu propunerea de a petrece lecțiile la pian în incinta bibliotecii. Dna Lora împreună cu elevii în luna ianuarie au fost în vizită la bibliotecă, după care au preluat cu entuziazm inițiativa și sub conducerea bibliotecarei Silvia Vitman au analizat cum biblioteca îi poate ajuta la prelungirea studiului la pian. În scurt timp, cu ajutorul părinților, pianul din Casa de Cultură a fost adus în bibliotecă și lecțiile la pian au continuat. Acei 10 elevi cu vîrsta de 7-13 ani însușesc muzica clasică a compozitorilor Bach, Mozart, Beethoven, Chopin, Ceaikovski, Rachmaninoff și muzică contemporană a compozitorilor ruși și români, se practică ansamblul în 4 mîini la pian. După însușirea pieselor muzicale se organizează concerte de sărbători pentru părinți unde părinții împreună cu profesoara admiră rezultatul muncii, elevii practicînd la lecții de pian de 2 ori pe săptămînă. Pentru ca repertoriul să fie mai divers și interesant, bibliotecara, punând la dispoziția elevilor cele 4 calculatoare, care au binevenit din implimentarea programei Novateca, le-a arătat cum pot găsi informație pentru pregătirea lecțiilor. În rezultatul instruirii 10 copii s-au învățat să navigheze pe Internet.

Lora Cerlat, profesoara de pian de la Școala de Arte a menționat: „Activez în calitate de profesoară de muzică de 22 de ani, dar în comunitate de 12 ani și mă mîndresc cu rezultatul muncii mele, aducînd în inimile copiilor dragostea de valorile artei muzicale. Anume prin arta muzicii la pian copiii au un nivel de pregătire și un larg diapazon de cunoștințe decît majoritatea copiilor din comunitate".

Actualmente, urmărind activitatea care se petrece în bibliotecă, încă 6 copii au dorit să urmeze lecții de pian, ca mai apoi să participe la activitățile, care se vor petrece în comunitate și la nivel raional. Elevii se vor bucura de spațiul bibliotecii și de echipamentul informațional pe un timp îndelungat.

PETRU CHETRUȘCĂ, directorul Casei de Cultură Ratuș

Colectivele artistice de la Casa de Cultură Ratuș la Festivalul Internațional de Folclor din Sălaj – România

„Ecouri Meșene“ este un festival cu o lungă tradiție. În ultimii ani numărul formațiilor din străinătate a fost în creștere. Vă mulțumim că ați acceptat invitația noastră fiind alături de noi în aceste zile. Suntem un județ multietnic și multicultural, cu foarte mulți cunoscători și iubitori de folclor. Vă urez, încă o dată, o ședere plăcută aici și să vă amintiți cu satisfacție că ați fost oaspeții Festivalului „Ecouri Meseșene“ aici în Zalău, în Sălaj, în România”.

Tiberiu Marc, președintele Consiliului Județean Sălaj

La finele tropicalului august, formațiile artistice „Cucoara” și „Șoimanii” de la Casa de cultură Ratuș au fost invitate de către Centrul de Cultură și Artă al județului Sălaj, în perioada 25-29 august 2016, la Festivalul Internațional de Folclor „Ecouri Meseșene”, ediția a XXXXI-a.

Deplasîndu-ne spre Zalău, pe tot parcursul drumului, am fost întîmpinați de frumusețea munților cu brazi seculari de un verde aprins și luminoasele cruci ale mănăstirilor din lemn din Țara Transilvaniei și întîlniți cu mare bucurie de organizatorii Festivalului – Daniel Sauca, directorul Centrului de Cultură și Artă, Paula Taloș și Ștefan Matiu șefi de secție.

Concomitent cu Festivalul Internațional „Ecouri Maseșene” a avut loc și Festivalul județean de folclor „Someș, cîntecele mele” ce s-a desfășurat în orașul Jibou în data de 26 august, în cadrul căruia au participat colective artistice din Slovacia, Italia, Ungaria, Izrael, Letonia cît și multe formații folclorice din Baia Mare, Satul Mare, Alba Iulia...

Pe parcursul turneului am vizitat cătva centre Culturale de o rară frumusețe, Cetatea veche din Zalău cu o suprafață uimitoare de teren de zeci de hectare, Grădina botanică din Jibou pe teritoriul căruia este situat un faimos Conac boieres cu o arhitectură deosebită și o Grădină boierească cu diferite specii de flori, arbuști și pomi decorativi, un acvarium, un parc al căprioarelor și un parc al păsărilor.

În data de 28 august, în Piața Mare a mun. Zalău a avut loc gala Festivalului „Ecouri Meseșene”, în cadrul căruia au participat toate colectilele artistice din străinătate cît și multe ansambluri folclorice din Baia Mare, Satul Mare, Alba Iulia, Crasna ș.a.

Sărbătoarea a fost înfrumusețată de mari interpreți precum Sava Nergean Brudașcu, Dinu Iancu Sălăjan, Vasile Șeicaru ș.a. Colectivele Casei de cultură Ratuș au prezentat obiceiul „Drăgaica” cu cîntece și dansuri autentice care au oferit un mare colorit sărbătorii, fiind susținuți de aplauzele spectatorilor. Momentul culminant al programului nostru a fost Hora rămânească dansată de artiștii de la Casa de cultură Ratuș pe fonul cîntecului „Hai să-ntindem hora mare” interpretat de Sava Negrean Brudașcu.

Toate colectivele participante au fost decernate cu trofeul fesrivalului și diplome de excelență din partea organizatorilor.

Am rămas foarte impresionați de organizarea, cazarea și ospitalitatea cu care ne-au tratat organizatorii pe parcursul aflării în acest turneu.